

БИБЛИОТЕКА

89996

ბ-18

საქართველოს

ბ

Handwritten notes and stamps in the top right corner, including a circular library stamp.

რობელსაჲ ვხედავ

საქართველოს

3

4

კონსტანტინე გამსახურდია

გაბინეტი

899.96

გ-187

ქვეყანა, რომელსაც ვხედავ

~~200~~ 12441-20382

~~200~~ 028640 122608

კოლექცია რენესანსი

თბილისი. 1924

დედავ, მისტიურო ქალო!

გიყურებ ბნელ თვალებში. მეშინია ჩემი წარსულის. შორით მოდიხარ ვით ავესტას მოხუცი მოგვი. წელში მოხრილი როგორც მშვილდი ჩემი ბავშვობის. მინდა ვიტყვო, რომ მე ასე ახალგაზრდა ვარ. ასე მოხუცი დედა მყოლია. კითხულობ ჩემს ნაწერებს. გული მტკივა: ჩემი არ გესმის.

შენ ხომ გაიგებ, როცა ავად ვარ. ის კი არ გესმის, თუ რა სტკივა ამ ჩემ უკედავ სულს. გიყურებ. გბედავ და შენს თვალებში მელანდება დაღალულ სისხლის ბნელი წარსული. ვინ შეგებვეწა ნაციებ მინდვრებში გაზრდილი—სინათლის მწვერვალისკენ რომ ამისროლე.

დედავ, მისტიურო ქალო!

შენ არ მაწოვე მე სინათლის სქელი ჯიქანი?

ენა მერვეა ამ ეთერის ცივ უფსკრულებში. თვალი მეტკინა. ამის მეტი არ შემიძლია. ვირყევი. ვლელავ. და ეტორტმანობ სინათლისა და ჩრდილის უფსკრულებზე გადაკიდული.

მომეცი ხელი. შენ მიწასთან უფრო ახლო ხარ. მაქამე მიწა ნაციები და ნესტიანი.

დედავ, მისტიურო ქალო!

მე ვასაკა ვარ ხეზე გასული. თავის ჭაობში ვერ
დატეული და ბნელიანი. მე შენს თვალეებში მელან-
დება ჩემი წარსული და მეშინია, რომ მოხუცი დე-
დის შეილი ვარ. მე ვასაკა ვარ. მეშინია მალლა
ასულმა ვერ გავიგონო მოხუცებულ მშობლის გუ-
ლის თქმა. მომეცი ხელი და დამაბრუნე.

დედავ, მისტიურო ქალო.

ვინ შეგეხვეწა, სამეგრელოს ბნელ ჭაობებში დაბა-
ლებული თავბრუდამსხმელი სინათლისკენ რომ ამი-
სროლე.

შენ მემაშხალე—მე მაშხალა ვარ ცივი ეთერის უფს-
კრულებში ზეატყორცნილი. მივჭკრი სულ ზევით,
როგორც გიცი ავიატორი. ჩემს აღმასრბოლას ვერ
ეწევა ორბი ფრთამალი. ძირს დარჩა მიწა მტვე-
რიანი და დაყანგული.

ვეძგერე ჭაოსს ვით თავებდი მაკედონელი.

აჰა, იხსნება მეშვიდე ცის იღუმალება. მივჭკრივარ
მალლა. აღარ ვიცი სად დავეცემი. სად დამიტირებს
შენი შავი, ბნელი თვალეები. უნდა დავიწევა. უფს-
კრულები მსურს გავანათო. უნდა დავიწევა როგორც
მაშხალა.

არ გებრალეები?

დედავ, მისტიურო ქალო!

სატახტო ქალაქი.

საათები.

საათზე უფრო ღრმა სიმბოლო მე არ შეგუ-
ლება!

თვალწინ მიდგას ღრმად მოხუცებულის დამტკნარი
სახე, თეთრ მთვარესავით მრგვალი და პრტყელი.
თვალეზ ჩანისლული და თავდაფიწყებაში მთვლემარ-
ე. ნელა, ნელა ეპარება ამ სახეს ორი ვარდის-
ფერი თითი პაწია შვილის-შვილისა. უცაცუნებს
ბებიას სახეზე და ნაოქს უსწორებს. პაწია თითები
მიცოცავენ ბებრის სახეზე. თვალწინ მიდგებიან:
საათები, საათები, ეკლესიების გუმბათებზე, საათები
დიდი ქალაქის მოედნებზე, საათები, ფართე, ღია
თვალეზიანი საათები, რკინის გზის სადგურებზე,
როცა შუადამისას ექსპრეს-მატარებლით მიჰქრო-
ლავხარ სივრცეში და ისინი ისე დაღვრემილად
ფაშოიყურებიან, როგორც გარდაცვლილი დროის
სარკე თვალეზი!

ღია დარჩენილი თვალეზი მარადისობისა!
ჩემს ხანგრძლივ უძინარ ღამეებში, მარტოო-
ბაში და უცხოობაში ისინი რეკავენ, რეკავენ, თით-
ქოს ვილაცას ჩემთვის ძვირფასსა და საყვარელს
მიასვენებენ სადღაც, დიდი ქალაქის ბნელ ქუჩებში.

დარეკავს ერთჯერ, ორჯერ, სამჯერ... აელარუნდება თორმეტჯერ და ყველანი ერთისა ჯადოსნური დირიჟორის ჯოხის გაქნევაზე აელარუნდებიან მთელი მძინარე ქალაქის საათები და ისეთი გრძნობა შექვს, თითქოს ეილატეებმა ცხრა ჩირალდანი აიღეს, სანდლები თებზე წამოიცივენ, ჩირალდნები აანთეს და ეშხადებიან გასასვენებლად.

საათები ბინის კედლებზე, საათები მოედნებზე, საათები რკინის გზის სადგურებზე. საათები ეკლესიის გუმბათებზე, და ტრიუმფალურ კიშკრებზე. რეკავენ, რეკავენ, ზარითა და ზათქით მიასვენებენ მზე გადასულ დროს, რომელიც ყველაფერს გვართმევს, ყველაფერს თან წაიღებს, რაც აქამდის გვიგრძენია. ყველაფერს რაც გვეყვარებია და შეგვძულებია. ჩვენს დიდ სიყვარულსა და ჩვენს დიდს ნუგეშს. ჩვენს დიდ სიზარულსა და პატარა ბედნიერებას. ჩვენს დარდსა და ჩვენს გულის ქირს. ჩვენს ღიმილსა და ჩვენს ცრემლებს. ყველაფერს, ყველაფერს თან წაიღებენ საათები, საათები ჩვენი ბინის კედლებზე, საათები ქალაქის მოედნებზე, საათები რკინის გზის სადგურებზე, საათები სიკედილის ტრიუმფალურ კიშკრებზე.

ბერლინი. 1920.

ნაკოლეონი

ნახევრად ღია კარებში იდგა იმპერატორი. მას სისხლივით წითელი პორფირი ეცვა. ხელში ვარდები, სისხლივით წითელი. იკივლეს ვარდებმა ჩემს დანახვაზე როგორც ჩემმა ათასმა საყვარელმა, რომელთაც არაოდეს უნახავართ. იკივლეს ვარდებმა ჩემს დანახვაზე.

— ვინ მოგცა სირ ეგ ვარდები? ვუთხარი ბონოპარტეს. ვინ მოგცა ამ შუა ზამთარში, ვარდები? როცა გარედ ყინავს და მონაზნებოვით შავი ყვავეები დასტრიალეებენ ქალაქს.

— ეს ვარდები, ამბობდა იმპერატორი, ჩემმა საყვარლებმა მომიტანეს, სთქვა და კარი მთლად გააღო. ახლა მესმოდა თუ როგორ ხმაურობდენ მის პალატებში მისი ტიტველი საყვარლები.

— ეს ერთი... მიმითითა მან ერთ ფერმკრთალ ვარდზე, ეს აველაზე უკეთესი იყო, ხომ იცი რჩეულები ადრე კედებიან. ეს ვარდიც მოკვდება მალე...

— შე ბრახით ავენთე, გამოვეგლიჯე ხელ იდან თაიგული იმპერატორს, გამოვიღე ის ვარდი და სახეში შემოჰკარი.

— გრცხვენოდეს სირ, გრცხვენოდეს, რომ რჩეულთა
სიკვდილი შენც გჯერა.

— ჯერ მე კაცი არ მინახავს, რომელსაც სიკვდილი
არ სჯეროდეს. დიდება შენ, რომელსაც სიკვდილი
არ გჯერა. მან მოიხსნა პორფირი და გადამაცვა.
მან მოიხსნა გვირგვინი და თავზე დამადგა. დიდება
იმ კაცს, რომელსაც სიკვდილი არა სწამს.

მე კიდევ შემოვკარი ნაპოლეონს მკედარი ვარდი
ცხვირპირში. გრცხვენოდეს, სირ, გრცხვენოდეს! ნა-
პოლეონი გაჩუმდა... თავი ძირს დაჰხარა.

— აკი ამბობდი სირ: „ჯერ ტყვია არ ჩამოსხმულა
რომელიც მომკლავსო“.

აკი ატყუებდი შენ ჯარის-კაცებს „მე სიკვდილის
არ მეშინიაო“...

— ჰო, მაგრამ... წაიბუტბუტა კორსიკელმა და სიტ-
ყვა გაუწყდა პირში.

— ჰო, მაგრამ... შენ არ იყავი ბერეჰინაზე რომ
მოჰკურცხლე, შენ არ იყავი შავ ვატერლოდან რომ
გარბოდი დიაცივით...

— შენ დიდო კეისარო შენ, შენ! ახლა მესამეჯერ
მივუტანე იმპერატორს მკედარი ვარდი ცხვირთან.
მინდოდა კიდევ შემომეკრა, მაგრამ შემეცოდა. შე-
მეცოდა სიკვდილისაგან დაშინებული ღმერთკაცი.

ბერლინი, 1920 წ.

ტელეფონში.

ზამთრის ლამეში მომიხდა ბერლინში დაბრუნება... ჩემს ქურკში გახვეული ვიჯექი ტაქსომეტრში და თანჯრიდან გავეყურებდი დაცარიელებულ ქუჩებს. სახლების სახურავებიდან გველივით ჩამოკიდებულ წყლის ღარების გრძელი, გრძელი კრისტალის შინდლები. ბრკვეიალებს ყინული. ელექტრონის თანრების დუასრულლებელ ღარის ქვეშ მიჩაქჩაქებს დროშკის ცხენი.

უხარმახარი მკვდარი ქალაქი დაფიქრებული, მოლუშული მეგებება, დაღვრემილი, დაბნელებული ფართე თანჯრები შემომცქერიან,—დახოცილ მღვივების გამოლამებული თვალები, ყინულით შესუდრული დათოვლილი სახურავებიანი ქალაქი, თეთრი კარტონის ქალაქსა ჰგავს. ჰაუ ყველაფერი გაყინულა, გაცივებულა! ისეთი გრძნობა მაქვს: ამ ქალაქზე რომ რუხვმა ფრინველმა გადაიაროს და სახურავებზე გადაუსვას თავისი ბასრი ფრთები, მთელი ქალაქი დაიმსხვრევა, ნანგრევებათ იქცევა ეს უშველებელი, დიდი ცივილიზაცია მრავალი ათასი თაობის შრომითა და ოფლით მონაგარი ერთ წამში ფხვიერად იქცევა.

სულით და ხორციით გაყინული გამოვედი დროშე-
დან. მივარდი ჩემი ძველი ბინის ზარას, მაგ-
რად დავრეკე, არც გამხსენებია, რომ ამ სახლში
ფარდები ჩამოშვებული იყო და ყველას ეძინა. კი-
დეც დავრეკე. ჩამი-ჩემი არ ისმის.

ხომ არ დახოცილან ამ სახლში მცხოვრებლები!
ერთ წამში კარი გაიღო ავტომატიურად. შევედი.
ჩემი სტუდენტობის დროის ბინა. ნაცნობი სურა-
თებით და კედლის ნოხებით.. როგორ მინდოდა მო-
ხუც დიასახლისს მაინც გამოეხედნა და მოეთხრო
თუ რა მოხდა ჩემს შემდეგ ქალაქში, ან ჩვენ
ძველ ნაცნობებს შორის, სად არიან ჩემი მეგობრე-
ბი, სტუდენტობის დროის ამხანაგები, ნეტავ წაეი-
დნენ აქედან, თუ ბერლინში დარჩნენ. ხომ კარგათ
არიან?

კედელზე ჩემი ნორვეგიელი მეგობრის—იოჰანესის
სურათი.

როგორ მოღუშული შემომჩერებია იგი თავის გა-
ნიერ და ძირს ჩამოთხატულ წარბებიდან.

ნორვეგიის ყინულიანი ფიორდის ქარი ჰქრის ამ
წარბებიდან.

თითქოს ეს სურათი ძლიერ გამოცვლილია. უნებუ-
რად ავდექი და ტელოფონის ოთახისაკენ გავე-
ჩქარე.

„ცენტრი“ ჩამჩდახა მექანიკურად ვილაყამ ყურში.
„თოთხმეტი. — ორმოცდახუთი“.

შავრად მივიდევით ყურზე ტელეფონის საყვირი.
აჩქარებული ზმუილი და დრო გამოშვებით ხრიალი
ისმოდა. ასე მეგონა, ეს ხმა დაუღვეველ სივრციდან
მოდიოდა და ეს ტელეფონის საყვირი ერთს დიდ-
სა და ერცელ, ცარიელ ქვეყანასთან მაერთებდა.
ვუსმენდი, ტანში ცივი, უსიამოვნო ერუანტელი
მივლიდა.

ჩუ, ვილაცამ ხელში აიღო მეორე საყვირი და ის
ახსენა, ჩემი მეგობარი!

ეს სიტყვა ისე ცივად, ისე ყრულ ითქვა, შო-
რიდან გამოძახილად მოვიდა ჩემთან დაბეჭილი
გულგაცრუებული, უიმედო ფრთების ფარფატივით,
თითქოს რამოდენიმე წლის წინად გამოსულიყო
ჩემი მეგობრის პირიდან და აბლა მოელწია ჩემს
ყურამდის.

— იოჰანეს შენა ჰხარ? როგორა ხარ? რასა იქ?
მივაყარე მე კითხვები ერთი მეორეზე.

— გმადლობ, როგორ ვიქნები...

შენ გახსოვს ალბად როგორის იმედით წავედი
სამშობლოში ორი წლის წინად, როგორც კი ჩემი
სადოქტორო სამუშაეო დავამთავრე. ჩემი სპირი-
ტისტული თეორია უფრო გავავითარე. ამაზე
დიდი პოლემიკა მქონდა კოპენჰაგენისა და ქრის-
ტიანიის ჟურნალებში.

გაჩუმდა... ისევ ზუზუნნი, მომაკვდავი კაცის ხრო-
ტინი ისმის ტელეფონიდან.

— იოჰანეს, ჰალო, იოჰანეს...

— აქა ვარ.

— მერე?

— მერე და შენ გახსოვს მეოთხე დიმენსიის დასაბუთებას ვაპირებდი. მთელი ღამეები, მთელი თვეები ვმუშაობდი... ეს მუშაობა შემაწყვეტია ცოლის შერთვამ.

— რაო, ცოლი შეირთე, ინგებორ? შევეკითხე მე.

— არა, აგნესა, კოპენჰაგენის ოპერის მომღერალი. ერთი ზამთარი ნორვეგიაში გავატარეთ... მე ჩემი თავის ტკივილი მომიბრუნდა... ამ ხანებში ერთი ჩემი კოპენჰაგენელი სტუდენტობის ამხანაგი მეწვია, შენ იცნობ მას. ის ცნობილი ანდერსენის ზღაპრების რეციტატორია, ზილბერშტაინი. მთელი ღამეები, როცა მე ავად ვიყავი, იგი ჩემს ცოლს უამბობდა ბუხრის წინ ანდერსენის ზღაპრებს.

აქ მე გავიგონე, რომ მან ხმელად დაახველა.

მერე ეს ზღაპრები ისე გათავდა, როგორც ყოველი ზღაპარი თავდება ხოლმე. ერთხელ ჩემი ცოლი წაიყვანა მან ყინულზე სასრილოდ მახლობელ ტბაზე და მესამე დღეს გავიგე, რომ აგნესს მე აღარ ვუნდოდი. კოპენჰაგენიდან მომწერა გამოსათხოვარი წერილი. რამოდენიმე თვე დაერჩი იქ. თავის ტკივილებმა მიმატეს, საშინელი ბნელი და მართოხელი ღამეები. ყურის ხშუილმა მიმატა, თავბრუ მეხვეოდა. როცა დავდიოდი ფეხ ქვეშ ყვე-

ლაფერი ირყეოდა, ინგრეოდა, მუდამ მიწის ძვრებს
ვგრძნობდი. ჩემს თავში საშინელი ბუნების კატა-
სტროფები ხდებოდა იმ ღამეებში. ისეთი გრგვინვა
მესმოდა, თითქოს ნორვეგიის მთები მიწის ძვრებსა
და მეწყერებს გაელეწნათ. მთები, ჩემი მთები მე-
ლანდებოდა, დაჩეხილი, სახურავებიდან გადმონიჩ-
ბულ თოვლივით მიწაზე ეყარნენ. შენ გახსოვს:
მე და შენ შვეიცარიაში რომ ვიმგზავრეთ ფეხით,
როგორი უშიშარი ვიყავი.

იმ ხანებში კი, კიბეზე რო ჩამოვდიოდი შიშით
მისკდებოდა გული, კიბე არ ჩამონგრეულიყო.
სახლიდან გამოსვლას ველარ ვბედავდი და ამ დაუ-
ღველ, გაუთენებელ ღამეებში მოველოდი, რომ
სივრცეში ყველაფერი აფეთქდებოდა და მატე-
რია ქაოსად იქცეოდა.

მე თვითონ ვგრძნობდი, რომ სივრცის ავადმყოფო-
ბა მერეოდა, დალუპვის უფსკრულისაკენ მიმაქრო-
ლებდა რალაც საშინელი და ვუცდიდი, სულ ვუ-
ცდიდი, რომ ჯერ არ მომხდარი უნდა მომხ-
დარიყო.

ეს მოხდა კიდევაც. ერთ დღეს, მე მზეზე გამოვედი
როცა ცოტა დათბა მთებში. ნაშუადღევს ჩვეულებ-
რივად საფარძელში ვიჯექი. შუშაბანდიდან შევამ-
ჩნიე, ეზოში მარხილით შენოვიდა ვილაც შეტანი-
სამოსიანი ქალი. ამოირბინა კიბეზე, თოვლი დაი-
ფერთხა და დარეკა. მე ზარის ხმაზე მიწივლეს ყუ-

რებმა, მივვარდი კარებს და იცი ვინ შემოვიდა? ინგებორი მოვიდა ჩემთან და თავისი გრძელი, რბილი, თეთრი ხელები გამომიწოდა, შებლზე მაკოცა.

აქ იგი გაჩუმდა, ამოიოხვრა, მისი ოხვრა ერთბაშად აირია ტელეფონის საყვირში, სტეენით მომქშინაჲ მარადისობისა და ლამის მძიმე სუნთქვასთან. კიდევ მოისმა მძიმე, მძიმე ხროტინი და მონოტონური ტაკა-ტუკი...

შენ იცი, განაგრძო მან, მე ბუნების მეტყველობამ, ნიუტონმა და ლაუზიემ კატნთან მიმიყვანა, კანტიდან ხომ დიდი მანძილია წმინდა ფრანსჩესკო ასისელამდის, ან სვედენბორგამდის.

ამ ვხით მისტიციზმამდის მივალწიე სულითა და ხორციით დაუძღურებული, მაგრამ ახლაც არ ენანობ მე მისტიციზმის პერყვე ნიადაგზედაც თავს ვიმაგრებ...

მე აქ შევაჩერე და ვთხოვე ინგებორზე განეგრძო. — ჰო და ერთხელ შევეხვეწე ინგებორს, ბოლო მოელო ჩემი ტკივილებისათვის. მან სავარძელიდან ამიყვანა ბაეშვივით, მოიტანა უშველებელი ცივი ქვა და თავი დამიმსხვრია. იცი რა ენახე? ჩემი ტვინის ჯჯრედები სულ გამოღრღნილი ყოფილა. ეს იყო დიდი ნათელხილვა და სასწაული. მთელი თავის ქალა გამსჭვარტლული იყო თუთუნის ნეკოტინით, დიდი ქალაქის ქარხნების ობშევარითა და

მტვერით; აქ ყოფილან ნამცეცები ასფალტის, რკინის, ფოლადის, ბრინჯაოს, საფირონის, მარმარილოს, ქალაღდების, გაზეთების, წიგნების, ტრანსკენდენტალური თეორიების, კანტის, ლაპლასის, ლაუაზიეს, აზიის, აფრიკის, მთელი ჩვენი უსულო ცივილიზაციის და პათეთიური კულტურის...

და შიგ შუაგულში, არ დაიჯერებ, პატარა დაღმეკილი, გაყინული, დაკოერებული, დაუნდობელი აგნესის გული; მე ავიღე ხელში ეს ცივი, მეტეორის ქეასავით გაყინული გული, რომელიც მაშინ ჩავარდნილა ჩემს თავში, როცა იგი ცეცხლ მოდებული და აღგზნებული ენახე, იმ ღამეს კოპენჰაგენის ოპერაში „ჰომანის ზღაპრებში“.

მე ვთხოვე და ინგებორმა ეს უსიყვარულო გული ფეხით გასრისა. თავის კოხტა ფეხით გასრისა. გასრისა...

მას უნდოდა რაღაც ეთქვა კიდევ, მაგრამ მე გავაწყვეტინე: „ახლა, როგორ გრძნობ თავს იოჰანესს... სიჩუმე.“

ჰალლო, იოჰანესს, იოჰანესს ჰალლო.

მე მაგრად მივიკარი ყურზე ტელეფონის საყვირი, მაგრამ იგი სდუმდა, მხოლოდ მესმოდა ტელეფონის დაუცხრომელი ზუზუნი, ცივი, მუნჯი ღამე მებუტუნებოდა ყურში რაღაც საშინელსა და გაუგონელს.

პორცელანი.

ჩვენ მიუნჰენში გავიცანით ერთმანეთი, ხელოვანთა მასკარადზე.

ჩემი ნილაბი იყო: ოდისეი.

მისი—ფერია კალიპსო.

ორივენი ერთ შეზღონში ჩაეჯექით, როცა უკანასკნელი პოლონეზი გათავდა.

უნებურად ჩემი მუხლის თავი მისას მოჰხვდა. ეს იყო ჩვენი მასლაათის შესავეალი.

— „პარდონ მადამ“ წავეჩურჩულე.

— მე მადამი არ გახლავართ. იყო პასუხი.

— ნეტავ ვიცოდე თქვენ, როგორი ხართ სინადვილეში?

— მე? მე მუდამ ერთი და იგივე, როგორც სინამდვილეში, ისე ნილაბოსანთა სალამოზედაც.

— არა, სერიოზულად, მე მაინტერესებს თქვენ როგორი სახე გაქვთ, როგორი თმა?

მე გაეჩუმდი.

— თქვენ ისეთი ხმა გაქვთ, მთიული უნდა იყოთ.

— როგორ თუ მთიული?

— მთიელი კაცი.

— ეგ სწორია, მაგრამ როგორ შემატყვევო?

— მე ვფიქრობ ეს ადვილია, თქვენ ფოლადისებური ხმა გაქვთ. თქვენი წინაპრები ალბად ტივებით ებღებოდნენ შეშას მთიდან, ან ჯიხვებზე ნადირობდნენ.

ცნობილია. მენავეებისა და მონადირეების მოდგმას ხმამაღალი ლაპარაკი სჩვევია.

პაუზა.

მას ცალი ხელი მუხლზე უდევს, მეორეს შეზლონის ხავერდს უსობს.

— არა, მართლა მითხარით, როგორი თმა გაქვთ, შავი?

— ჰო ჩემი თმა შავია, როგორც საქართველოს უმთვარო ლამე.

მას რაღაც უნდოდა ეკითხა, მაგრამ მე შევაწყვეტიე.

— ჰო უკაცრავად...

რა ძნელია, რომ კაცს მასკარადშიაც არ დააეციწყდება ზრდილობა.

თქვით რა გინდოდათ.

— არა თქვენ ბრძანეთ.

— ახლა მე არაფერს ვიტყვი სანამ თქვენ...

— ჰო მე მინდოდა მეთქვა: ისეთი შთაბეჭდილება მაქვს, რომ თქვენ დანიშნული, ან გათხოვილი უნდა იყოთ.

— რატომ? ნუ თუ ასე ხნიერი...

— არა, ნილაბების სალამოზე ნათქვამი უკუღმა უნდა გაიგოს კაცმა. საერთოდ, ქალის ნათქვამიც...

იგი გაჩუმდა. ნილაბი გაისწორა.

მე მაგრად დაეუჭირე ცალი ხელი.

— ახლა უნდა მითხრათ თქვენი ნამდვილი გვარი, საცაა თქვენი კავალერიც მოვა.

მან გადაიხარხარა.— თქვენ თავხედი ვინმე ხართ.

რა ბავშური სიცილი იცის, რა წკრიალა ხმა. ვეფექრობ.

— ბარონესსე ფონ შტაინ.

მე მინდოდა მისამართიც მეკითხა, მაგრამ გაჩუმდი.

— არა, გატყუებთ. ეს ჩემი ქალიშვილობის გვარია.

მე გათხოვილი ვარ ბარონ როსტრუპზე.

— თქვენ, თუ არ ვცდები, ხელოვანი უნდა იყოთ. მხატვარი?..

— არა.

— მუსიკოსი?

— არც ეგ.

— მაშ?

— მე კაცმა რო თქვას, წმინდა ხელოვანი არა ვარ.

მე ვხატავ პორცელანის ჭურჭელის დეკორაციის ნიმუშებს, იგ დარგი პრაქტიკულის მოსაზრებით არ ამირჩევია.

— რა უყოთ. ინტენსიური ხელოსნობაც...

პაუზა.— თქვენ რაზე გაჩუმდით?

— მე ვფიქრობ, ხელოვანი ქალი არ უნდა გა-
თხოვდეს.

— რატომ?

— ისე,

— წინააღმდეგ, მე გათხოვების შემდეგ დავიწყე
ხატვა.

— როგორ თუ გათხოვების?..

— თუმცა მე გათხოვებამდისაც ვიტანჯებოდი მო-
ზღვავებული ფანტაზიის სიჭარბით, მაგრამ ხელოვ-
ნების ვერც ერთ დარგში ვერ მოვეწყვე, რადგან მე-
გონა, როგორც სიტყვითი, ფერადობითი, ისე
ტონალური ხელოვნებანი ვერ იძლევიან ისეთ ფაქიზსა
და რბულ ნიუანსებს...

— საერთოდ ხელოვნება დღესაც ბანალური რეა-
ლიზმში იხრჩობა.

— მერე გათხოვება აქ რა შუაშია?

— აი გეტყვით. მე ბარონ როსტრუპი მიტომაც შე-
მიყვარდა, რომ ის უფანტაზიო კაცია. იმ ხანებში
იგი ბაქტერიელოგიით იყო გატაცებული. ერთხელ
მარტოყოფის დროს მეც ავიღე ხელში მისი
მიკროსკოპი. ნამდვილი სინამდვილე მაშინ ვნა-
ხე, სულ სხვა ფერადი, სულ სხვა ხაზმოსმა, ვიდრე
ის სინამდვილე, რომელსაც ჩვენ შეუიარაღებელი
თვალით ვხედავთ.

მაშასადამე, ვიფიქრე მე, ჩვენი სინამდვილე მტკნარი
სიცრუე ყოფილა. კიდევ ყოფილა მეორე სინამდვილე-

ხელოვნება კი მესამე სინამდვილეს მხატვრის მიკროსკოპში დანახული. ამ შეგნებამდის მე ამ ათიოდე წლის წინად მივედი და ირაციონალის ფერების შეხამება დავიწყე. მაშინ სად იყვნენ ექსპრესიონისტები? მე მათდა დამოუკიდებლად მივაგენი ირაციონალ ექსპრესიონიზმს. სულ მიკროსკოპის წყალობით.

იგი გაჩუმდა. ჩემს სულში ახალი ქეშმარიტება ჩაეწვეთა, მე ამაზე ვფაქრობდი.

— თქვენ როგორც თქვით, აღმოსავლეთიდან უოფილხართ?

— დიახ.

— აღმოსავლეთი ჩემი ოცნების ქვეყანაა. მე სულ ინდოეთის, იაპონიისა და ჩინეთის ფერები მელანდება, ჩვენი ცა, ჩვენი ზღვა, ფრიად ლარიბია ფერადებით... ყველაზე უფრო დასავლეთ ევროპის ღრუბლები ლარიბების ბალში გაფენილ მჩვრებივით წვირიანი და დაგლეჯილი. მე იაპონელების და ჩინელების მხატვრობა მიყვარს. ისინი არაოდეს მხატვევენ ჩიტს ისე როგორც ეს ბუნებაშია, არამედ ჩიტს მუდამ ტრანზიტორულ მომენტში.—

საერთოდ ჩვენი ევროპიული რეალიზმი მძავს, ბანალური რეალიზმი.

იგი გაჩუმდა.

— გენატრებათ აღმოსავლეთი?

— მე აღმოსავლეთში უნდა დავბადებულყავი.

უნებურად მომაგონდა ჰაინეს ნაძვის ხე, მთის კორო-
ტობზე რო დგას და მზით გაბრწყინებულ ბზაზე
ოცნებობს.

რა ძლიერია პოლარულ უკიდურესობათა ლტოლვა
საგნებში!

ჩრდილოეთში დაბადებული ქალი სამხრეთზე ოცნე-
ბობს!..

— ქორწინებას, მრავალ უბედურებათა შორის, ხში-
რად კარგი მხარეებიც აქვს. ჩემმა მეუღლემ თავის
მიკროსკოპით მთელი ახალი ქვეყანა აღმომაჩენია,
ახალი ქვეყანა ხელოვნებისა. ამბობდა მაღამ
როსტრუპი.

— სამაგიეროდ ჩემმა ირაციონალ ფერადებმა მას
აღმოსავლეთის სული და კულტურა შეაყვარა. მისი
საკითხავებია ახლა: უპანიშადები, ლაოტზე და ია-
პონური მითოლოგია.

გამოთხოვებისას: — შევხვდებით რუდოლფ შტაინერის
მოხსენებაზე. ჰამბურგერის სალონში. ხუთშაბათს.

მაღამ როსტრუპს ხშირად ვხვდებოდი სპირიტის-
ტების საღამოებზე, თეატრებში და ლიტერატურულ
სალონებში. მალე დავრწმუნდი, რომ ჩენი დამო-
კიდებულება ისე სათუთი გახდა, რომ მრავალთა
შორის ყოფნა ჩვენ აღარ შეგვეძლო. უნდა მოგვე-
ძებნა სადმე კუნჭული, სადაც მარტო ვიქნებო-
დით.

ჩემს განცვიფრებას საზღვარი არა ჰქონდა, როცა

მან წინადადება მომცა, რომ მომავალ შაბათ საღამოს მათსას მოესულიყავ ხუთი საათის ჩაიზე.

— ჩემი ქმარი. ამბობდა მაღამ როსტრუპი, გატაცებული ორიენტალისტია, რომ მას დააინტერესებს თქვენი აზრები, საერთოდ იგი სულიერად აღმოსავლეთში ცხოვრობს.

მერე დაიწყო მშვენიერი საღამოები ბარონ როსტრუპის ოჯახში...

ძველი, ტრადიციული, გერმანელი ბარონის ოჯახი, რომელიც თავის დეკადანსის მწუხრში მისტიკით, წმინდა ხელოვნების იდეალებით და არისტოკრატიული ესთეტიციზმით იკვებება.

დეკადანსი, ვამბობ. რადგანაც როსტრუპის ოჯახი, როგორც მაღამ როსტრუპის სამკაულებზე შევატყე, ეალებში იყო ჩაფლული.

ყოველ შაბათ საღამოს შავ მაჰაგონის მრგვალ მაგიდას გარს ვუსხედით ჩვენ სამნი: მაღამ როსტრუპი, ბარონ როსტრუპი და მე. ნარინჯის ფრად შეღებილ ოთახის კედლებიდან გადმოგვცქეროდნენ მეჩვიდმეტე საუკუნის მხატვართა სურათები, ბერები ენჯლილივით ანთებული, გავსილი სახეებით და გაბრწყინებული თვალებით—იღებენ ხელში მალალ ფეხიან წკრიალა ბაკალებს, რომელშიაც ოქროვანი ღვინო იაფობს. იქვე მთელი ამაღა „ალა პამპადურ“, ჩაცმული ქალებისა, ლუდოვიკო მზეთა მეუის სასახლიდან. როკოკო ტანისამოსი, რაინდები მოკ-

ლე შპაგებით და მალალ საყელოებით. მწვერები ამოკეცილ კუდებით და გრძელი ბანჯგელიანი, პარტუენა ყურებით. მერე მთელი რიგი ჰოდანდიელ მკედარი ბუნების მბატვრების: დახოცილი იხეები, ბატები, დაკლული ნადირი, დახლეჩილი ბროწეულე-ბი. ჩვენ სამნი ვისხედით მწვანე აბაყურიან ელექტრონის ლამპის ქვეშ, რომელიც ზედ ჩვენ თავზე ეკიდა. ვისხედით როგორც ბედჟინის ოჯახი უდაბნოს ოაზისში პალმის ქვეშ, და ჩინურ ჩაის შვეექცეოდით.

ერთად ერთი ნივთი, რომელიც ბარონ როსტრუპის აღმოსავლეთურ გემოვნებას ჰმოწმობდა, ეს იყო პორცელანის ქურქელი. ჩაის ქურქელი, რომელიც ოჯახის დიასახლისის დიდ-დედის ნამზით-ვარი ყოფილა. სამ თაობას უსევამს ამ საოცრად მოხატულ თასებიდან სურნელოვანი ჩაი. და ეს თასები პეპლებით, ყვავილებით, ზღვის ღინჭილებით, მშვენიერი ჩინელი ქალების გრძელი მარაოსებურ წამწამებით უცხოოდ მოხატული, რაღაც განუსაზღვრელი სიყვარულის საგანი იყო ამ ოჯახში. მე ვერ წარმომედგინა, თუ ადამიანის სიყვარული უჰასაკო საგნისადმი, უფრო ნაზი იქნებოდა! ვინაიდან ბარონ როსტრუპის მთავარი დებულება იყო: ახალგაზრდობას ცუდი აღზრდა აფუჭებს, კარგ სურათებს— უგემური მიშტერება, კარგი ჩაის—ცუდი ქურქელი. როგორ უყვარდა ჩაი ბარონ როსტრუპს!

მას სპეციალურად შეუსწავლია ჩაის მოყვანის საქმე ჩინეთში. მე მგონია, რომ ყოველი ერი, და ყოველი პიროვნება ყოველდღიურ წვრიმალეებშიაც ისე აშკარად აჩენს თავის სულიერ სახეს, როგორც თავის ფილოსოფიისა და მწიგნობის უმნიშვნელოვანესს ძეგლებში. ცხოვრება სხვა რაღაა, თუ არა და საგნებისადმი დამოკიდებულების გამომჟღავნება. ადამიანიც წვრიმალეში იჩენს თავის ხასიათს, რადგანაც დიდ საქმეში მას არაფრის დამალვა შეუძლია ბარონ როსტრუპი კარგად იცნობს ჩინეთის ტანგ, სუნ და მინგ დინასტიის დროის ჩაის კულტურას, მთელ ბოტანიკას ჩაიზე დაპყარებულს.

„ჩაის ათასნაირი პირდაპირი და სიმბოლიური, რელიგიური დანიშნულება აქვს ჩინეთში, დაიწყო ბარონ როსტრუპმა. ტაოისტების აზრით ჩაი უკუდავების ერთი მთავარი ელემენტთაგანია“.

მადამ როსტრუპმა სახურავეი აჰხადა ჩაიდანს. მე ახლად დამდგარ ჩაის სურნელება მეცა სახეში, თვალი დავხუჭე. მესმის თუ როგორ ივსება მადამ როსტრუპის მშვენიერი პორცელანის თასები სურნელოვანი ჩაით.

ბუდისტებისათვის ჩაი მათრობელი საშუალებაა მათი მედიტაციის დროს. განაგრძო ბარონ როსტრუპმა. სამხრეთ ჩინეთის დინასტიის პოეტების ფრაგმენტები მინახავს, სადაც ჩაის დითირამბებს უმღერიან.

ჩაის ნეფრიტის ლივლივა წვენს ეძახის ერთი პოეტი. ჩაის მადიდებელი მოციქული ლუ იუ, თავის ცნობილ თხზულებაში „წმინდა წიგნი ჩაისათვის“ ბუდიზმისა და ტაოიზმის სინტეზებს გვადლევს.

დღესაც ჩინელ ჩაის ვაჭრებს პოეტი ლუ იუ თავის მთავარ კერპად ჰყავთ აღიარებული...

მე ვაშტერდები მაღამ როსტრუპის წინაშე მდგარ თასს. იგი ყვავილის ყელივით ნაზია და სიფრიფანა! განსაკუთრებით ის თასი მიყვარს, მაღამ როსტრუპის ტუჩები რომ ეხება ყოველ სალაქოს.

ჰოი საკვირველებავ, ისეთი ადამიანებიც რომ მოიპოვებიან, რომელთაც მატერიაში სულის ჩარგვაც ეხერხებათ!

ერთ სალამოს ბარონ როსტრუპისას სხვა სტუმრებიც იყვნენ. სასაღილო ოთახში მაჰაგონის სუფრაზე ახალი ჩაის ჭურჭელი ელაგა. საუბარი პოლიტიკურ თემებზე იყო. მე სულ გაჩუმებული ვიყავი, რადგან ისეთი საგნების შესახებ იყო ლაპარაკი, რომელიც ჩემ გულს არაფერს ეუბნებოდნენ. მე ვსდუმდი. აღარ მესმოდა თხელი, ბუმბულივით მსუბუქი ჩაის სერვიზის ნაზი წკრიალი. ჰაეროვანი ხმა ძველი ჩინური კულტურისა. მის ნაცვლად სუფრაზე ვხედავ ტლანქ, უხეშ, ევროპიულ ფაბრიკაციის ჩაის ჭურჭელს.

ომმა ცხოვრება გააძვირა „მონ შერ ამი“, ცხოვრე-

ბა შეუძლებელი გახდა. ჩვენსას ერთი ამერიკელი-
ჟურნალისტი იყო, მან დიდი ფული შემომთავაზა
ჩვენს პორცელანში ნიუიორკის ერთ მუზეუმისთვის.
მეტი გზა არ იყო, უნდა გაგვეყიდა... მითხრა
ბარონმა, როცა დამიმართოხელა სალონში.

უნდა გაგვეყიდა!

როცა ამას მიაშობდა ბარონ როსტრუპი, მე ვხე-
დავდი თუ როგორ გაულურჯდა მას ტუჩის კუთხეები.
უველაფერი ისეთის კილოთი, ნალვლიანი სახით
მიაშბო, თითქოს ვილაც გარდაცვლილიყო ოჯახში.
ლამე შინ რო ვბრუნდებოდი, გულზე ლოდვიით მა-
წვა ორიოდე საათის წინ გაგონილი ამბავი.

მშვიდობით, მშვენიერო საღამოებო ბარონ როს-
ტრუპის ოჯახში, მშვიდობით პაეროვანო ჩაის ჭურ-
ქელო!

— შენც ფეხი შესდგი, მეგობარო, უკულტურობის
მოლიპულ გზაზე, ქალაღდის ნაგლეჯებით მოფენილ
გზაზე. შენც...

რამდენი სიყვარული, რამდენი ჯაფა მოუნდებოდა
იმ მშვიდობიანობის მოყვარულ ჩინელს, ამ ოთხი-
ოდე საუკუნის წინად, შენი პორცელანის ფორ-
მებისა და ფერადების მოსაგონებლად.

მერე რამდენი სიყვარული მოიმკო მისმა ქმნილე-
ვამ შენი ცოლის წინაპრებისა და შენს ოჯახში,
რამდენი სულიერი სიკეთე და სათნოება უნდა
გამოეჩინა შენ მახლობელთა ხელებს, რომ ამ პორ-

ცელანის საათითი, რხეული ყუნწის მზგავსი ხელ-
საკიდი არ დაემსხვრიათ...

და შენ ერთ წამში ხელიდან გააგდე ეგაძვირფასი,
საუნჯე, რომელიც მთელი რასის, მთელი ეპოქის
სულიერ სიმდიდრის ჭურჭელიც იყო.

ამის შემდეგ მე ბარონ როსტრუპისას ფეხი არ და-
მიდგამს.

სად არის ნეტავ ბარონ როსტრუპის პორცელანი?
ეფექტობ ხან და ხან... ეგებ ნიუ-იორკის რომელიმე
მუზეუმში.

ჰმ მუზეუმი!

მუზეუმი სხვა რაღაა თუ არა უშველებელი სასაფ-
ლაო, სადაც ყოველი ერი, ყოველი რასა, თავის
გრძნობებს ჰმარხავს... დიდი საფლავი მიცვალებულ
გრძნობათა, დრო მოქმულ თერადებისა და რი-
თმების...

ბარონ როსტრუპის მშვენიერი პორცელანიც ალბად
ასეთ ადგილას ასაფლავია სადმე...

შეხვედრა მკვლართან.

სალამო ეამს ქალაქიდან გაველი.

ამოვისუნთქო. შევისვენო. გადავიჩრდილო ამ საშინელ სიციხეებში.

გარე უბნის პარკებს გავსცილდი. იწყება მუხნარი. მალლობი. ვატყობ ფერდობზე მივდივარ, მაგრამ ფეხს ვუჩქარი, მივდივარ ნახევრად ბნელში სულ წინ, სულ ზეგით, არც ანგარიშს ვაძლევ ჩემ თავს, საითკენ, სად?

საკვირველია სწორედ, როცა არაფერს გვიჩქარის, როცა არაფითარი საქმე არა გვაქვს, არც არაფითარი განსაკუთრებული მიზანი, მაშინ მაინც სად მივიჩქართ? სად მიგვესწრაფის სული? როცა ჩვენ გვეგონია ვისვენებთ, როცა ჩვენ გვეგონია თავისუფლად ვსუნთქავთ და ბოლთას ვცემთ, მაშინაც ვილატკოფოზე გვაზის და სადღაც მიგვაჩქარებს.

დაბნელდა თითქმის; გაშავდნენ ხის სილუეტები, გაირუჯა ტოტების მწვანე.

მივდივარ გორაკის ფერდობზე, რომლის გადაღმა ცეცხლივით მოლაპლაპე ცისკიდური მოსჩანს. ქარხნის საყვირების ტყეების გადაღმა, მეტი სი-

ნათლუა, იქ კუნძზე ჩამოვუჯდები და დავისვენებ, ვფიქრობ... ტყეში სიჩუმეა, მხოლოდ ორიოდ ღობე-მძვრალა უძახის ბნელაში ერთი მეორეს. ჩამი-ჩუმი არ ისმის. აქა-იქ თეთრად ელავს ქალის ტანისამოსი, მერე შოისშის მძიმე ფეხის ხმა, მზმარი შტოების მტვრევა და ტკრციალი. თეთრ სილუეტს ვილაც თალხიანი მისდევს. ორივენი ისევ იკარგებიან ტყის სიღრმეში. ისევ მყუდროება და ორი ღობე-მძვრალა უძახის ერთი მეორეს.

კიდევ გაიელვა რალაცამ, კიდევ ერთი თეთრი და ერთი თალხი სილუეტი, ეს ქალაქიდან ტყეში შემოხიზნული შეყვარებული წყვილებია, ზღაპრულ ადამ და ევასავით ხეთა ჩრდილში რომ იფარავენ თავს სირცხვილისაგან... შრიალი, შუშუნი, ტკრციალი, უჰუ, უჰუ, უჰუ, უძახიან ეძებენ ერთი მეორეს... გუგულია თუ ადამიანი? ადამიანი ადამიანს ეძებს ტყეში. მე კი არავის ეძებ, არაფინ მეძებს. წიპ-წიპ, წიპ-წიპ... იძახის ბნელში ღობე-მძვრალა. მე მარტო ვარ ჩემ ფიქრებში, მე მარტო მივდივარ ჩემ ბნელ გზაზე.

ვუახლოვდები მალღობის კორტოხს. ერთ ხის ქვეშ რალაც შავი მოსჩანს, პატარა ხის ძირას. ვუჩქარი ნაბიჯს, ვილაც დგას ხის ქვეშ, ვილაც დგას ხის ქვეშ და არ ინძრევა. პირი ჩემსკენ უნდა პტონდეს შექცეული, კიდევ ერთი ნაბიჯი წინ, ასე მგონია ეს კაცი გორაკის კორტოხზე რომ დგას, დგას იქ

ბნელში და მე მიცდის. რად მიცდის ეს კაცი, რა უნდა, ვინაა? ეგებ ნაცნობი ვგონივარ, უნდა მომიცადოს და თავისი გულის ქირი გამანდოს ღამე, ბნელს ტყეში. ეგებ მავნე და მტერია, ტყეში რო მიდარაჯებს. სულ რაეოდენიმე ნაბიჯი დამრჩა, ახლა კი ვხედავ, რომ კაცია. კაცი სდგას, თავჩაქინდრული.

ისეთი გრძნობა მაქვს: ის კაცი ფეხის ცერებზე სდგას და ძირს, თავის ფეხთან რაღაცას აცვირდება... ორივე ხელი ჩამოშვებულია.

კაცი დგას ბნელაში თავჩაქინდრული და თავის ფეხებს უყურებს. ან რაღაც დაჰკარგვია, რაღაც დაჰკარგვია...

კაცი დგას ბნელაში და ბალახებში ეძებს რაღაცას. მივედი სულ ახლოს, წინ შევეხებე... ის არ ინძრევა, ახლა ცხადად ვხედავ, რომ ეს კაცი თოკით ჰკიდია ხის ტოტზე, მისი ფეხები ძლივს ეკარება ძირს დაფენილ მაღალ ბალახის ქოჩორს... თავი თავთან მიუტანე, ერთი ნაბიჯიც უკან... ხელი მოვაველე სახელოზე, რაღაც უცნაურმა შიშმა ამიტანა, ხელი უშვი მის უსახსროდ დაკიდებულ ხელს, ხელი გაჰქანდა და გამოჰქანდა, როგორც საათის პენდელი.

დავაცქერდი და ავხედე მის მზე გადასულ სახეს. თვალები ოდნავ ღია დარჩენია. სიკვდილი ტრიუმფით შესულა თვალების ჰიშკარში და სინათლე გა-

უნადგურებია. სიკვდილის უშველებელი ფრთა აწევს ამ კაცს სახეზე...

ბავშვობისას მინახავს ჩვენი სოფლის სასაღალავოს მოედანზე ცხოველის სისხლის ნაწვეთს რო დაბლა-ოდა გავლილი პირუტყვი, მეც ასე მინდა ვიყვირო, ვიყვირო, და მთელს ქვეყანას შევატყობინო რომ აქ ტყეში, ბნელაში კაცი ჰკიდია ხეზე და არავინ იცის.

ეგებ ამ კაცს მოხუცი დედა ჰყავს სახლში. ზის მოხუცი, თავის ხელსაქნარს აკეთებს და არც კი იცის, რომ მისი შვილი აგერ ჩემს თვალწინ ჰკიდია ხეზე... ეგებ, ეგებ...

— რაო ჰქენი ეს, შე უბეღურა, რათ ჰქენი, რათ ჰქენი. შე საცოდავო!...

ბნელდება, ხომ უნდა წავიდე აქედან, ხომ უნდა გამოვიდე ამ საშინელ სიზმარიდან!.. კაცი ტყეში ჰკიდია და მე ვდგავარ და ვუყურებ. ტყეში სულ დაბნელდა, ყველანი წასულან ქალაქში და ჩემში შიში მატულობს როცა გავიფიქრებ: ყველანი წასულან აქედან და მე და ეს კაცი, მე და მკვდარი მარტო ვართ ტყეში...

ვაცქერდები მის სახეს, ბნელ ფონზე ვკითხულობ: „ძირს ჩამომიღე, მომასვენე შე ქრისტიანო!“ მე ქვეყანაზე არაფრის მეშინია, მეშინია მხოლოდ მკვდარის, მიჯოშაც მუდამ მძაგდა სასაფლაო ღამით. და ეს ტყეც ჩემთვის სასაფლაოა

სასაფლაო, სადაც ერთი უპატრონო მკვდარი
კილია ხეზე.

გავიქეცი, გავიქეცი მე მშიშარა, ისე როგორც ბაგა
შვობისას ეკლესიდან გავქეცულვარ ხოლმე. უკვე
ქალაქში ვარ, უკვე სინათლეში ვარ.

ჩემი ოთახის კედლებს შევაფარე თავი, ვიდრემდის
ჩემს კარებში თავს შემოვრგავდი, ასე მეგონა მომ-
სდევდა ვიღაც და მეძახოდა: „ძირს ჩამომიღე, და-
მასვენე შე ქრისტიანო!“

საათმა 12 ჯერ დარეკა... ქუჩიდან ავტოს ღმუილი
ისმის. ეტრიალებ, ეტრიალებ ლოგინში. თვალს
ვხუჭავ, გვერდს ვიცვლი, ხან ბალიშს.—მახლობელ
კათოლიკეთა ეკლესიაში რეკავენ. ვიხრჩობი
სიცხისაგან, თვალს ვახელ და ორი სინათლისაგან
დაცლილი თვალი შემომცქერის საყვედურით...
სასთუმალი, საბანი, საგები ყველაფერი ცხელია...
ჩამოვდივარ ლოგინიდან და ცივ იატაკზე გართ-
ხმული ვისვენებ... როგორ მიამა იატაკის სიგრი-
ლე! ასე უნდოდა ამ კაცსაც, ძირს ჩამომეღო და
მომესვენებია.

ფუი შენს კაცობას, შე მშიშარა, შე მშიშარა!.. ეწე-
ვარ პირაღმა იატაკზე. ვფიქრობ: ჩვენ ყველანი
საგნების თოკზე ვკიდივართ დღე და ღამ და გამ-
ვლელ გამომვლელს ველრიჯებით: „ძირს ჩამომიღე,
დამასვენე შე ქრისტიანო!“

1919 წ. ივნისი,
ბერლინი.

06 29650-15 1546

ჩემს ძვირფასს ძმებს სიკვდილში:
იოანე გამსახურდიას,
გრიგოლ ნიკოლაიშვილს.

ზარეზ, გრიგალში

**Dies irae, dies illa
Solvat saeculum in favilla.**

მნათე ოქოპირ მხოლოდ მაშინ მიხვდა „ქვეყანა გამოიცვალა“, როცა დიდმარხვის ორშაბათს, წმ. ზაქარიას ეკლესიის გუმბათზე ჯვარი ველარ ნახა. ჯვარი აღარ იყო სამრეკლოზედაც. სოფელი ყოველ წელს უპირობდა შეეეთებას სამრეკლოს და საყდარს. ახლა ჯვარიც მოეხსნათ.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

აღამიანი ნელ ნელა ამჩნევს ცვლილებას. ცვლილება რომ ერთბაშად შეგვენიშნა, ქვეყანა ჯოჯოხეთად იქცეოდა და არაფის დასკირდებოდა მეორე ჯოჯოხეთის გამოგონება. მნათე ოქოპირს ყურადღებაც არ მიუქცევია, რომ სოფლის მოზარდები „არულის“ ძახილით გამოუდგებოდნენ მოხუცებულ მღვდელს. არც ის ვაპყვირებია, სოფელმა რომ უარი განაცხადა მღვდლისა და მნათის შენახვაზე. მღვდელი გაიპარსა. თემშარაზე სამიკიტნო გახსნა.

ორშაბათ საღამოს ოქოპირიც ეწვია. დალიეს. ძველი დრო ტკბილად მოიგონეს. მღვდელი ნანობდა: „ეს მომგონებოდა. ახლა ჩემი ცოლშვილი ყელამდის დოვლათში იქნებოდა“.

ცხიერად აპაქუნებდა წვრილსა და წვეტიან აფხალებს.

ამ ეამად სოფელში ყველა ნანობდა. მნათე ოქოპირს არაფერი ჰქონდა დასანანი. არც დიდი სიხარული, არც დიდი სულიერი ღელვა. რა უყოთ, ოცდახუთი წელიწადი რეკავდა. რეკავდა ცისკარზე, რეკავდა მწუხრზე. სხვას აღვიძებდა. მისი ცხოვრება კი მოსაწყენი და კომმარული სიზმარი იყო. სიზმარი, რომელიც გამოფხიზლებულს არც მოაგონდება: როგორ იყო? რა იყო? რატომ იყო?

ამ ხელობამ უანდერძა მოზრდილი კოჭრები თითების სახსრებზე.

ეკლესია დაიკეტა. ორ თვეში ერთხელ წირვის მაგივრად „არსენა ყაჩაღს“ დასდგამდნენ. ხავსი მოედო სახურავებს და კედლებს.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

ნახუცარი არ დარდობდა. გლებებს ჯავრი არ ჰქონდათ. (უხაროდათ რომ გადასახადი შეუმცირდათ). მნათე ოქოპირამ ბოსტანი გაიშენა. ათასში ერთხელ ძველ ბადეს მოსძებნიდა. რა მნათე, რა მებადური! ხანდახან ზარების რეკვა მოუნდებოდა. იცოდა: ეს არავის სჭიროდა. ცხოვრება გამოიცვალა. სოფელში სალოცავად არ ეცალათ. სდუმდა. გულში იკლავდა უმიზნო ეინს. წინად მედავითნის და მნათეს მოვალეობას შეთაფსებულად ასრულებდა. მღვდლის ხელში მაინც...

არც ერთი ყურშია ძალი არ ისურვებდა ოქოპირ-
რასავით ცხოვრებას. ოქოპირა ბედს არ უჩივოდა.
მისი სულის სიშშივით აროდეს დარღვეულა.

არიან ადამიანები—ნება ყოფილობით მგლოვიარენი.
ისინი არ გრძნობენ არც ძრწოლას, არც მოწყენას,
რადგან მათვის უცნობია დიდი სიხარული. ისინი
არ გრძნობენ გლოვას, რადგან მათ სულში არავის
დაუთესია იქვის გესლი. ისინი უკეთესს არ ინატ-
რიან, რადგან უკეთესი ვერ წარმოუდგენიათ.

შე მინდა ვიმღერო ნებაყოფლობით მგლოვიარეზე,
რადგან ასეთი იყო მნათე ოქოპირ.

ოქოპირს სოფელი ლენჩს ეძახოდა. (ლენჩი საშუა-
ლოა გლაბაკსა და ქადაგად დაეარდნილს შორის).
სჩვეოდა ოქოპირს—მოუბარს ხშირად ყურს არ უგ-
დებდა. როცა საქმეზე ელაპარაკებოდენ, სულ სხვა-
ზე ფიქრობდა. სახეზე ეტყობოდა: მის სულს ვნების
ქარიშხალი არ მოჰხვედროდა. არ ეკუთვნოდა ოქო-
პირ ამ ქვეყანას, არც ამ ქვეყანამ დაუდო მას წილი.
სოფელში ამბავი დაავდეს: დრო მოვა გლაბაკები
ღმერთს გაუტოლდებიან. ამ ქვეყნის ძლიერნი შედ-
რებიან და გლაბაკები მოისხამენ დიდების პორ-
ფირს. არ იქნება არც ღმერთი და ეშმაკი, მდიდა-
რი და ღარიბი, ქურუმი და მნათე. რადგან ყოველი
კაცი თვითონ იქნება თავისი თავის ღმერთი, ქუ-
რუმი და მნათე. ასე ამბობდა ქადაგი ტაია.

— ვინ იცის რა იქნება ფიქრობდა ლენჩი ოქოპირ.

იმედი? იმედი მას არაოდეს დაუკარგავს, რადგან არაოდეს ჰქონია.—

მე მინდა ვიმღერო უიმედო გლახაკზე, რომელმაც დიდების პორფირი უნდა მოისხას, რადგან ასეთი იყო მნათე ოქოპირ.

ქანდრის ძირში პაწია ყლორტი ამოსულა. გაუხარებელი. ნაციები, მზეს დახარბებული. იგი ფერმკრთალია და ბნელიანი (რადგან მზე არ მოხვედრია). იგი სწორია და მართალი (მის თავზე გრიგალებს არ გადაუქროლიათ). ჩრდილშია აღზრდილი (არ კი ამხელს, რომ მზე ენატრება). ფესვები ქანდრისა. ფოთლები—ქლექიანის ტუჩები. ლომის ლეკვია. კლანკები არ ასხია. მიმინოს თვალები ექნებოდა (სიბნელეში დგომას რომ არ დაებრმავეებია).

მე მინდა ვიმღერო სიბნელეში დაბრმავებულზე.

ჩრდილში სდგას, მიტომაც ვერაფერს ჰხედავს.

მაგრამ ბედი მოვა, ჩრდილში მდგომებსაც შეარყევს შუალამის გრიგალი.

მე მინდა ვიმღერო გრიგალისგან შერყეულებზე, რადგან ასეთი იყო მნათე ოქოპირ.

* *

ეს მოხდა დიდ ხუთშაბათ საღამოს. დუქნის წინ ფემორთხმული გლეხები ისხდნენ, კარტს თამაშობდნენ. წინა ლამით ნამთვრალეებს მოწამლულ თევზებივით გამოშტერებოდათ თვალები.

ნახუცარს ნაბახურევზე ესვა.

— რა წავაგე ოქოპირ ოცი წელი რომ ვწირე? ხე-
ხე, ხე.

ჩემი მლოცველები ახლა ჩემი მუშტრებია. ხე, ხე, ხე.
ხითხითებდა. დაჭიებულ, დამძალებულ კბილებს აჩენ-
და. ნახუცარმა თვალეში ჩაჰხედა მნათეს. ოქოპირა
სდუმდა. არ იცოდა რა ეპასუხა. მასპინძელს არ
იამა ფხიზელი მნათის უსიტყვო მზერა. ოთახში გა-
იხმო სტუმარი. მხარზე ხელი დაჰკრა. ჩაის ჭიქა გა-
უფსო. ცალი ფეხი სუფრის კუთხეზე გადმოაგდო.
ვეებერთელა ფაშვით დაეყრდნო სუფრას. სუფრა
ჭრიალებდა. ნახუცარი ხითხითებდა. ტოკაედა უშ-
ველებელი, ზარმაცი ტანი. ოქოპირმა დალია. ნაო-
ქიან, ფერმკრთალ სახეზე სიწითლემ იელვა. ღვინო
ემჰვება. ღრმად ჩაყენილი თვალეები დაუპატარავდა.
სახე დაემანჭა. ნახუცარმა ისევ გააფსო. ბანჯგელი-
ანი ხელი დაავლო გაქონილ ჭიქას.

ჯერ მეთე ჭიქაც არ გამოეცალათ. დუქანში ღრი-
ანცელი ატყდა. მასპინძელი წესრიგის აღსადგენად
გაიქცა. მნათემ იდროვა. უკანა კარიდან გაი-
პარა.

მის სულში გამოურკვეველი სიხარული ჩასულიყო.
არ კი იცოდა რა უბაროდა. წელში გამართული.
აღტყინებული. მსუბუქი ნაბიჯით მიდიოდა თემშა-
რაზე გადახიდულ კოპიტების ჩრდილებს ქვეშ. მუბ-
ლზე წვიმის წვეთი დაეცა. დასავლეთით პირსისხ-

ლიანი ცისკარი ელავდა აკაციების ბნელი ლანდების გადაღმა.

ღრუბლებს მეწამული ხანძარი მოსდებოდა. თეთლი ქარი ჰქროდა. თბრილებში გორდები ყიყინებდენ. ავდარი იქნება. გაიფიქრა მნათემ. თემშარაზე მტვერი ავარდა. ჰაერში დატრიალდა კუდიანი ქარი. წვიმამ მოუბშირა. ოქოპირს ისეთი გრძნობა ჰქონდა თითქოს ამ სოფელში გზად გამოვლილი სტუმარი ყოფილიყო. მიუსაფრობა იგრძნო. ფეხს აუჩქარა. სად წასულიყო ამ შუალამეში. ვისთვის ეამბნა რომ მის სულში სიხარული მოულოდნელად შემოიპარა. რომ მნათე ოქოპირსაც რაღაც უხარია. გასახარელი რა ექნება ლენჩ ოქოპირას, იტყოდენ. შინ წასულიყო? მოაგონდა ახრჩოლებული ქრაკი. მქვარტლიანი ფაცხა. მარტოობა.

გაზაფხულის სქელი ჯიქანიდან გადმოსქდა მოზღვაეებული წვიმა. სცემდა სახეში. უხაროდა. მირბოდა. ბნელაში, ეკლესიის მოედანზე ქანდარი მოხვდა თვალში. მოაგონდა დიდი ხუთშაბათი. თორმეტი სახარების კითხვა. ეკლესიის ქიშკარი შეაღო. ვილაცეებს საქონელი შეერეკათ ეზოში. ეკლესია გამოკეტილი იყო.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

აწი ვინ შეაკეთებს სამრეკლოს? ფიქრობდა ოქოპირ. ხელების ფათურით ადიოდა სამრეკლოს ბნელსა და მიხვეულ-მოხვეულ კიბეზე.

ზარების თოკებს ქარი აფრიალებდა. მოაეღო მნათემ სველ თოკებს ხელი. ჩამორეკა ორი პატარა ზარი. ბზრიალით, წკრიალით გაქანდა პაწია ზარების ფოლადის სიცილი.—ორი თეთრი მწვევარი გამოუღვა დაკოდილ ნაღირს.—გაჰხვრიტა, გააპო მიძინებული სოფლის კოშმარული ძილი. თავს გადაეფლო გარინდებულ, გამურულ ფაცხებსა და ქოხებს, შეაკრთო მღელვარე თხემლნარი. გადავარდა მიყრუებულ ლელეში. გადაიკარგა ქარიან ლამეში ნათქვამი ზღაპარი.

მოვარდა ქარი ქლოშინით, აქოჩრილი, ხახადალებული ძუ მგელი (რომელსაც პატარები მოჰპარეს ბუნავიდან) ეძგერა სამრეკლოს, შეარყია, შეანჯღრია, შეატორტმანა.

აჭრიალდენ, აწრიპინდენ კოპიტის კიბის საფეხურები.

მნათე ოქოპირამ ცერზე დაიხვია თოკი, ჩამოჰსწია, ჩამოჰკრა ფრთხილად სხვა, მოზრდილ ზარებს. პატარა ზარები გამხნევდენ. აწკრიალდენ ხელმეორედ, აელარუნდენ, ამღერდენ, კოტრიალით გადაირბინეს ცაცხვების, კოპიტების, აღვების მღელვარე ქოჩორზე. პირში მივარდენ ფაფარ აშლილ ქარს უწივლეს ყურებში. გააპეს ნესტიანი ჰაერი. სიცილით, კისკასით აიჭრენ ცაში და ქაოსის კალთაში ჩაეძინათ ნებიერ, უკოდველ ბავშვებს.

იმძლავრა ქარმა.

ოქოპირმა მესამედ დაარისხა.

ზარები ამღერდენ, აელერდენ, აწრიალდენ, ჰაერში გაიფანტენ დამფრთხალი ლამის ფრინველებით ჩოქვით და ფარფატით ჩამოეშვენ ისევ მიწაზე. დაბალნი. ქედმოხრილნი, მორჩილნი ეახლენ უჯიათ მტერს. დაეცენ მუხლებზე, იტირეს, ივაგლახეს, თუხები დაუკოცნეს და შენდობა სთხოვეს ცოფიან ქარს.

და ქარი მოვარდა წვიმების სადავის ველური ტლაშუნით. შემოჰკრა რუხი ფრთა სამრეკლოს გუმბათს. შეირყა. შეინძრა. აკენესდა საძირკველ დამპალი სამრეკლო. მეზარემ იცვალა ადგილი. რადგანაც სახეში აწვიმდა.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

და როგორც ოცდახუთი წლის წინად. პირველად დიდხუთშაბათ ლამეს, მოუქნია მნათემ დიდსა და პატარას ერთად. კენტად და წყვილად, წყვილად და კენტად. დიდები დრო დროზე, სულ უკან მდგარნი. ჰაწია, წკრიალა, ჩხრიალა ზარები უფროსებს ხან და ხან წინ გადაუსწრებდენ. იცდიდენ, ელოდენ, გულს მოიმაგრებდენ, ველს გადაირბენდენ, კვლავ შეჩერდებოდენ.

ლუწი და კენტი, კენტი და ლუწი. დიდი და პატარა, მსხვილი და წვრილი ერთბაშად შეეკუფდენ, შედედდენ. შეერთდენ, ხმა ხმაზე მიაწყვეს, ხელი ხელს ჩაჰკიდეს. გაჰქანდენ, გაიჰკრენ, ეძგეზენ ქარს.

დაბმულმა რაშებმა სადავე გაქსწყვიტეს და ხმლები
იშიშელეს შავ ჩოხიანებმა, გაქქანდენ უშიშრად
მიეჭრენ თხემლნარს, რომელიც ისედაც ქარს სა-
ლამს აძლევდა.

კუშტი და მრისხანე თვალებით ეძებდენ მტერს.
ქარს ფერი გაუერთა. ნაცემი, სველი ფრთა ძლივს
გადაათრია და შავი ალაში დაკეცა ველზე. დაჭრი-
ლი სადირი გარბოდა სერზე. მშიშარა, დიაცი ჩა-
საფრდა ხევში.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

გადმოდგა თხემიდან შეენაბადიანი. შემოჰკრა ლუ-
რჯას, გრივალი ფშტეენით და ღრიალით მოედო
სოფელს. და მისწყდა პატარა ზარების რიალი.

ატოკდენ. აბორგედენ. აზვავდენ. გაბრაზდენ. აბუ-
ბუნდენ დიდი და მრისხანე ზარები,—შავი ტყის
მდევეები, რომელთაც უმცროსი ძმები გაულახეს—,
აგრიალდენ, ახმაურდენ, და მძიმე აბჯარის რაჩხუ-
ნით გაფარდენ შორეთის საძებნად. დაიჭშინა. დაი-
ღმუვლა. დაიფრუტუნა. და ქარი ფარფატით, ბარ-
ბაციით დაეცა მიწაზე—სარმა გამოკრული ფალაფა-
ნი. წყმუტუნით, წივილით, ღრიალით გაიქცა თა-
ვის კუდიან დედასთან. მკერდში ჩაეხუტა და ქვი-
თინი მორთო გალახულმა ქარმა.

და თალხმა ღრუბლებმა გზა მისცეს მთვარის
კრისტალის კუბოს, რომელსაც თეთრი ბალდაბინით
მოსევენებდა მტირალა ქარი.

ვასწორდა ოქოპირ წელში. სადავე მიშვეებული ზარები მღეროდენ, გალობდენ, მთვრალი ანგელოზები, მიჰქროდენ სულ მალსა. და გაიხსნა ნათელი, რძისფერი გზა შეზარესა და ცას შორის.

ზარობდა ოქოპირ, მისი ალტყინებული სული ფოლადსა და რკინას აგალობებდა. ამღერებდა, დაეანგულ, დაუნჯებულ ზარებს. მიჰქროდენ აწყვეტილი ზარები გრიალით, კისკისით, ხარხარით ზეცისკენ, გალობდენ დიდი და მალალი ხმით რისხვისა დღეზე. ცას ღიმად გაეკრა ნათელი ზოლი.

უცოდველი მთვარე თეთრ ღრუბლის საგებზე იცინის ვით ჩვილი ინფანტი მწყემსების ბოსელში.

მთის ზუჩის გადაღმა გადააჭტა ცეცხლისა გველი, ვაბზარა, გაკაწრა ცისფერი ეტრატე.

ვინ იყო ღრუბლების გადაღმა? სატანა, თუ ელვა? გააჩხედა სოფელს. რა პატარა ბუდე ყოფილა! დაბალი—ქანდრები, და ალვის ხეები. რა მოკლე სიკოცხლის ნახევარი გზა!

ამ მალალ ზეცასთან, ამ ძლიერ გრიგალთან სულ ყველა დაბალი და სუსტი ყოფილა.

ცაცხეების საფარით მოვარდა გრიგალით, ვაშალა მან შავი და სველი ფაფარი. ეძგერა სამრეკლოს და შეარყია. ხშულით, გრიალით, ზათქით და ვისით მიჰქროდენ ზარები უსაზღვრო სიერცეში. ცა იღუმებოდა, და მთვარე დნებოდა ანთებულ ღრუბლების ცხელ ნალევრდალზე. ეს იყო. მოვიდენ მე-

ზარის საფლავეზე ათასი წლების მიცვალებულნი იტირეს. იგლოვეს. ვინც გლოვად არ ღირდა და ვისი სიცოცხლე მთლად იყო გლოვა.

და მთელი ცხოვრება ფიქრობდა ოქროპირ. რა იყო იგი არა ზღაპარი ხან მოკლე. ზარების ჯარები ფოლადის აბჯარში, მდივები უშიშო, თავგამეტებულნი მისდევდნენ გრიგალის გაფრენილ მერნებს. მოჰქროდნენ მთვარისკენ ღრუბლების გუმები აღისფერ სისხლით გამურულ აფრებით და პირქვე ეკიდა იესო ზეცაში, ღრუბლების ანძაზე ვით მავნე მგეობრე. გრიგალი მოახტა ცაცხვების ქეჩოს ვით მალი ფოცხვერი სისხლს მოწყურვებული. გასდრიკა წელში მძლე გოლიათები. სამრეკლო ტყრციალით შეირყა. გაჰქანდა. ტორტმანით დაეცა მიწაზე. რიყრავი მოვიდა. მუქლურჯი ზეცა გაფხრიწა ცისკარის ნათელმა ღიმილმა. აუშვა აერორამ ცისფერი ეტლები ეთერის უფსკრულში ტრიუმფით აკრილმა. გაიბნა, გაფითრდა ცის ლურჯი ფოროჯი და ნაზი მიმქრალი ღრუბლების მარმაში ილგეკოს სევდით დაჰფერა მზემ. ცის კიდურს მოეხსენ გაშლილი აფრები შესცურდნენ ფირუზის ვრცელ ოკეანეში.

ცივლივით გაიბნენ ქანდრებში, ცაცხვებში ზღვის მერცხლის, შოშიის, სკეინჩების გუნდები. ბზინაუდნენ, ბრწყინაუდნენ წყლის ბრილიანტები მწვანეზე მოლზე, ცაცხვების ფოთლებზე.

ორი ანგელოზი გაფრინდა ეთერში.

— რა მჩატე ყოფილა საბრალო მეზარე!

— მჩატე რომ ყოფილიყო ასე მაგრად დაეცემოდა? მიუგო მეორემ. ცის შიკრიკებმა თვალი მოჰკრეს შორეულ ჰაეროპლანს. შეეშინდათ პროპელერის უხეში ფრთების. ერთმა მიაშურა განგის ნაპირად მდებარე პარადიზს, სადაც მარადიული მზე ანათებს და უკოდველი მეოცნებენი მოქნარებით კვდებიან. მეორემ გასწია სულეთის გადაღმა, სადაც სულის გამყიდველნი და სულწასულნი შანთებზე სხედან, ელიან ხელმეორედ ცეცხლში მონათვლას. არ ვიცი სად წაიყვანეს მნათე ოქოპირის საბრალო სული.

ჩემთვის ეკითხათ

მე ვეტყვოდი: ასწიეთ ადამიანი, მიღლა სულ მიღლა. და დასვით მნათე ოქოპირ აღონაის მარჯვენა მხარეს, რადგან სიბნელეში დაბრმავებულ ერთხელ მაინც იგრძნო ალტაცება და ექსტაზში დაიღუპა.

მე მინდა ვიმღერო ექსტაზში დაღუპულებზე.

მთელი თვე ვგდო წაქცეული სამრეკლო წმ. ზაქარიას ეკლესიის ეზოში, როგორც მკედარი ღმერთის უშველებელი, უპატრონო ცხედარი.

აწვიმდა სამრეკლოს. აწვიმდა საყდარს.

ტფილისი, 1924. მაისი.

პორფილე თოფურიას ვუძღვნი.

ფოტოგრაფი.

1.

მეშვიდე სართულის ფანჯარა პარიზში —
(უპატრონო მიცვალებულის თვალღვით ღია დარჩე-
ნილი).

ქუჩიდან ავტომობილების, ტრამვაების, ომნიბუსე-
ბის ზმუილი.

ფოტოგრაფი ადგა. ელექტრო ჩააქრო. ფანჯარას-
თან მივიდა. დაქანცული შუქი შემოვიდა. თაროს
დაეყრდნო. უაზროდ გასცქეროდა. ტელეგრაფის
მავთულებზე ქვიჩვირ ჩამოყრილი ბელურები ისხდნენ.
ტელეგრაფის მავთული ჩანგის გაწყვეტილი სიმე-
ვით ზრიალებდა. ისიც გრძნობდა დაზამთრე-
ბას. გასწვრივ, სახლის საბურავის კოშკზე რეკ-
ლამების მარათ ტრიალებდა. „ამერიკული ფებსაც-
მელების მალახია შუუ“... „რესტორანი ლამურა, კაბა-
რე“. „აქციონერული საზოგადოება A. U. K. O.“,
„გაუფრთხილდით სიფილისს“. „ვენეროლოგი რე-
ნიე“. ერთ წუთში ათასს მცნებას, ათასს ციფრს,
ათასს სახელს ისეროდა ელექტროს ბორბალი.
ჰქრებოდა. ენთებოდა. ისევ ქრებოდა. ფოტოგრაფს
მოსწყინდა უაზრო სანახაობა. საათს დახედა. ფან-

ჯარა გაიხურა. შეზღონზე მიეგდო. არ ეძინებოდა, ხომ საშინელი გადასატანია დღე და ღამის გაყრა. მისთვის უმძიმესი წუთები იყო მუდამ: შებინდებისას. თვალდახუჭული იწვა ნახევრად ფხიზელი, ნახევრად მძინარე. და მის ტანის უჯრედებში ნემსებივით შედიოდა უაზრო, უსიამოვნო, უნუგეშო ხმაურობა. წამებაა როცა ისეთი რამეები გესმის, რისი გაგონებაც არ ვინდა... ჩასთვლიშა.

ფანჯრიდან შავი ფრინველი შემოფარფატდა. თაღ-ბი ფლასით შესუდრულ ფოტოგრაფიულ აპარატზე წამოჯდა. ფოტოგრაფი წამოვარდა.

— შავო მეგობარო! ამბობდა. ყველა მძინარეები რომ უცებ გააღვიძო, გული გაუსქდებათ. ფრინველი სდუმდა. ფოტოგრაფმა სიჩუმე ველარ აიტანა. მუხლებზე დაეცა. იტირა. შევრდომება ითხოვა.

ფრინველი ამპარტაენად იჯდა შავს პიედესტალზე, როგორც მგლოვიარე იმპერატორი და წინასწარმეტყველური იერით ამბობდა: „ფოტოგრაფმა არ უნდა იცრუოს, რადგან ფოტოგრაფი ერთად ერთი კაცია ამ ქვეყნად, რომელიც არ სტყუის“. ფოტოგრაფს ენა ჩაუვარდა. მიბრუნდა. შეზღონზე დაემხო. ორივე ხელები თვალებზე აიფარა. და უიქრდა. ფრინველი ქურდულად ჩამოცოცდა აპარატიდან. კარადიდან ერთი ფოტოგრაფიული სურათი გამოიღო ნისკარტით.

— ეს ქერა ქალი შენი საყვარელი არ იყო? ფოტოგრაფს ტყუილის თქმის შეეშინდა. გაჩუმდა. ლამე იყო. ვინ არ დაიჯერებდა მკვდრების აღდგომას! ფრინველი ღრუბლებს გადალმა გადაეშვა, როგორც უიმედოდ შეყვარებული ავიატორი. (თან წაიღო ქერა ქალის ფოტოგრაფია).

ყველგან, სადაც შავი ფრინველი მივიდა, ქირი გაუჩნდა საქონელსა და ადამიანებს. ან ამბოხება იტყდა. ქალები ვაეებზე მეტი იბადებოდენ. ბოლოს: ქალები სიძვის ისტერიით სწყყდებოდენ.—ამაზე დიდი უბედურება ჯერ არ უნახავს ქვეყანას. ამბობდენ მოხუცები.

დილით ადრე ზარის ხმა შემოესმა ფოტოგრაფს. ფოსტალიონი ეგონა. კარი გაუღო.

ყვითელ სათვალეებიანმა კაცმა ქუდი მოიხადა. დაბლა თავი დაუკრა. გამოირკვა: სტელლას მამა უოფილა.

ფოტოგრაფს უსიამოვნო ერუანტელმა გაურბინა ტანში. ამ კაცს წარბის მშვილდი, ცხვირი და თმა სტელლას მიუგავდა.

რა საშინელებაა: ადამიანი კოცხალი იყვე... თმები მიცვალებულს მიგიგავდეს.

ფოტოგრაფმა იტირა. მაგრად ჩამოართვა ხელი სათვალეებიან კაცს: რა კარგია, რომ სტელლას ჰგავხართ. გაჩუმდა. შავი ფრინველის ნათქვამი მოაგონდა.

— ჩვენ ყველანი მიცვალებულებს ვგავართ. ^{სათქვა} მოხუცმა გულცივად. ყვითელი სათვალეები ჩამოი-
ლო. მას ცრემლები მოსდიოდა. სათვალეებს დაე-
წყო ცხვირსახოცით წმენდა.

— თქვენ აღბად მალე წახვალთ თქვენს სამშობლო-
ში... სტელლა მიწაში დარჩება.

— რასაც ეოცხალი ვერ ზიდავს...

— ყველაფერი მიწაში დარჩება. რა თქმა უნდა.
წაიღულულულა სათვალეებიანმა კაცმა... ფოტოგრაფმა
შენიშნა: ამ კაცს იოდოფორმის სუნი უდიოდა.

— თქვენ ფარმაცევტი ხართ?

— „არა“. სათვალეებიანმა მიიხედ-მოიხედა. თითქოს
რაღაცას ეძებდა. რაღაც უნდოდა ეთქვა...

ფოტოგრაფი დაინტერესდა: რა კაცია ნეტაევი? სა-
თვალეებიანი გაბრუნდა. კარი გახურა. საღამოც არ
უთქვამს. ფოტოგრაფი კარის ქუქრუქანას მივარ-
და. მოხუცი კიბეზე ჩარბოდა. ქუდი და ქოლგა
ხელში ეჭირა.

— წვიმა მოსულა. გაიფიქრა ფოტოგრაფმა. ფანჯ-
რიდან გაიხედა... მართლაც ცა შოღუშულიყო. ნა-
ღვლიანად და უმოწყალოდ სწვიმდა. ფოტოგრაფმა
კარები გააღო. მოხსნა თავისი სადარბაზო ბარათი.
მის შავიერად პატარა ქალაღდი გამოაკრა: „ფოტო-
გრაფი ბრეტანში წავიდა დასასვენებლად. გთხოვთ
აღარ დარეკოთ“. კარები ჩაიკეტა. ფანჯრის დარა-
ბები დახურა. დაიძინა. კედლის საათმა რვაჯერ და-
ჰკრა. ფოტოგრაფმა ელექტრო ანთო.

კიდევ ერთი ლამე.

აილო ქუდი და ძველი ქოლგა. დერეფანში გაიდა. ისევ შემობრუნდა. ლიფტის გასაღები დაეწყო და. ნელ ნელა მიდიოდა სულ ქვევით, სულ ქვევით. იღუპებოდა. იძირებოდა ამ გრანიტისა და ბეტონის სახლებში. თავი მალა აილო. ელექტროს თვალი მიაშტერა. მის სულში უშველებელი სინათლის ტალღა ჩაიფრქვა. ღონე მოემატა. ლიფტი გაჩერებულიყო. ცივ რაზხას ხელი წაავლო. ძალა აღარ ჰქონდა. ისევ იგრძნო შეხუთული ჰაერის სიმძიმე. მუხლები მოეკეცა. ცივი ოფლი გადაასხა. ძაღლონე მოიკრიფა. ორივე კარი გააღო. ქუჩაში წვიმის წინწყლები დაეცა სახეზე. ქუდი მოიხადა. ანგარიშ-მიუცემლად კუთხემდის მიაღწია. რამოდენიმე ავტოსთვლემდა. მწვანე და წითელი სინათლე ცისარტყელასავით კრავობდა მახლობელი დუქნის ვიტრინაში. თვალი მოსწყვიტა შექმა. ყვითელ ჯუბიანი შოფერი თვალწინ აეტუხა. თქვენი ავტო ბენზინით მუშაობს?—არა, ელექტრონით. მეორეს მიუახლოედა. შოფერს ეძინა.

— დიდი ბარონი უნდა იყოს ეგ კაცი. უთხრა შოფერმა თავის თანაშემწეს. — ალბად ნერვებ აშლილია, ელექტრონის ავტომობილი... დაანჯღრევს.

— ტრიანონის ქუჩა. წაიბუტბუტა ფოტოგრაფმა და ავტომობილის კარი გამოაღო.

ფოტოგრაფი ფიქრებში გაერთო. ავტომობილი

გაჩერებულყო. — „ჩამობრძანდით. ეს გახლავთ ტრი-
ანონის ქუჩა“.

ეკლესიებივით გაჩირალდნებული რესტორანები,
ფოტოგრაფს მეტი სინათლე უყვარდა. ერთი რეს-
ტორანიდან მეორეში გადადიოდა. ვარიეტეს კარზე
გრძელი, პატრიარქალურ წვერებიანი მეკარე იდ-
ვა. ფოტოგრაფმა ქუდი მოიხადა. რესტორანში
შევიდა... სივარის ბოლში შეზარხოშებულ ქალებისა
და კაცების ატკეცილი სახეები. ფეხშიშველა შან-
სონეტები უდარდელად როკავდენ. ერთი წითური
ქალი უცნაურად მღეროდა, შოშიის ბარტყავით.
უმწეოდ ალებდა პატარა, წითელ პირს:

„როცა მერცხლები ისევე მოვლენ,
თქვენ ნახეთ მაშინ, თქვენ ნახეთ მაშინ“...

ფოტოგრაფს სიტკბოებისაგან თვალი მიეღულა.
ლოკის სავარძელს გადაყრდნობილი უსმენდა... ქალი
მთელი თავისი არსებით, ვნებიანად მღეროდა. ისე
უმწეოდ ალებდა პირს, თითქოს გაზაფხული ჩაე-
მწყვდიათ მის სულში.

„როცა მერცხლები ისევე მოვლენ, თქვენ ნახეთ
მაშინ, თქვენ ნახეთ მაშინ!“ საზოგადოებამ ოვა-
ციები გაუმართა. ქალი მეორეჯერ აღარ გამოვიდა.
ერთბაშად პლაკატი: მადმუაზელ ლოტა ხვალ სალა-
მოს იმღერებს.

მეორე აქტი. კაბარეში დიდი ზეიმი გაიმართა. აბე-
სინის თავადი ჩამოსულა: იგი ნებიერად წამოწო-

ლილიყო მუთაქებითა და ხავერდის ბალიშებით მოფენილ ტახტზე, გრძელ ჩიბუხს ეწეოდა. მის ვარშემო მწვანე შლექიანი ხანგის ქალები ცერებზე დადიოდნენ. ცეკვაედნენ. ხტოდნენ. როკავდნენ. მათ რკინისფერი ძუძუები უჩანდათ თხელი ქისაიის სამოსელიდან. ხელში ნიანგის ტყავის დაირები ეჭირათ... უცნაურ ლექსებს მღეროდნენ. ერთი ხანგის ქალი მოწყენილი იჯდა რამპის ახლოს. მას ფარშავანგის ფრთა ჰქონდა ნესტოში. ფოტოგრაფს მოეწყინა... მან სალამოს გაზეთი ამოიღო, თვალიერება დაუწყო. ლოვის კარი გაიღო. ფარშავანგის ფრთიანმა ცალი ფეხი შემოდგა. სადაფივით თეთრი კბილებით შემოანათა და ველური ხმით დაიძახა: ალრაუნა. ფოტოგრაფს გაზეთი გაუვარდა ხელიდან. წამოდგა. ხელი უნდა წაეცლო, ქალი კისკისით გაჰქრა. ბრბოში აირია. ფოტოგრაფმა გაიფიქრა: როცა ნიანგებზე სანადიროდ წავალ, ჩემს საცოლეს ალრაუნა უნდა დავარქვა. მასაც თეთრი კბილები ექნება და რკინისფერი ძუძუები. ველური ქალი სისხლს აჭაბუკებს. შანსონეტები გრიგალივით მოედვენ პარტერს. ყველას წითელი დაირი ეჭირა ხელში. სცემდნენ დაირს და მკვახე ხმით იძახოდნენ: ალრაუნა, ალრაუნა, ალრაუნა. აბესინიის თავადი წამოდგა... მივიდა ფარშავანგის ფრთიანთან. ხელი წააელო. მუხლზე დაიჯინა. ფოტოგრაფს გული მოუვიდა. ანგარიში მოითხოვა...

ქუჩაში, რესტორანის კარებთან აუარებელი კოლო-
ტები ირეოდნენ. წავის ბეწვიანი გამოჰქანდა: Allons
Cheri. ფოტოგრაფმა გზა აუქცია. ახლა მას რამოდენიმე
პორნოგრაფიული სურათებით მოვაჭრე გა-
მოუდგა. ერთი მათგანი თეხდა ფეხ მოსდევდა, ჩუ-
მად ბურტყულებდა: „ამურული ავანტიურები“.

ფოტოგრაფი იუველირის ვიტრინასთან შესდგა.
ელექტროს მარაოზე უავეალავი ბრილიანტები ელვის
სისწრაფით ტრიალებდნენ... მიჩიადი თეთრი და
მომწვანო სხივი აღმასის შადრევანებად სჩქეფდა...
ლაპლაპებდნენ, ელავდნენ, ბრწყინავდნენ, კიაფობდნენ,
კისკასობდნენ ბრილიანტები და ფოტოგრაფის გულ-
ში იღვიძებდა სიხარულის გრძნობა. კოკოტებმა
აქაც მოსდიეს ფოტოგრაფს. ისინი მიესიენ იუ-
ველირის ვიტრინას. აკვირდებოდნენ, ნატრობდნენ
ბრილიანტებს, თითქოს პირველად ხედავდნენ. ფო-
ტოგრაფმა ადგილი გამოიკვალა. უნივერსალური
მალაზიის ვიტრინებთან შეჩერდა.

ყოველი ზომის, ყოველი სიდიდის და სიმალლის
ქალების, მამაკაცების, ბავშვების მანეკენები გა-
რინდებულნი იდგნენ გაპრიანებულ შუშებს ჯადაღმა.
იქვე პატარა სარეკლამო აპარატები. პაწია ელექ-
ტრონის მატარებლები, საქონლის ნიმუშებით და-
ტვირთული, ქუსქუსით გამორბოდნენ ტუნელებიდან,
მიჰქროდნენ. გარს უვლიდნენ მინიატურულ კარტონის
კოშკებსა და სასახლეებს. იქვე ელავა მტრედის

ფრთებივით სპეტაკი ქალის საცვლები, საღამური
პერანგები, პიჯაკები, შარფები, კორსაყები. ვიტ-
რინებისკენ აშვერილი წყვილწყვილად ჩამწკრივმ-
ბული, კობტად მოყვანილი ქალის ფეხები, გამს-
კვირვალე ფილდიკოსის და აბრეშუმის წინდებით,
ყელსახვევები, ხელთათმანები, წინდები, კოსტიუმე-
ბი. გვერდით გამზადებული საწოლი, სასადილო და
სამუშაო ოთახები, მაჰაგონის ხის ავეჯი, ფერად
ქოლგიანი ელექტროს ლამპები. მალაზიის სიღრმე-
ში—აურაცხელი ფოტოგრაფიული აპარატები ნაირ-
ნაირი ზომისა. სამ ფეხებზე მდგარ აპარატებს ქუ-
ჩისკენ ტუჩები გამოეშვირათ. ფოტოგრაფი განსა-
კუთრებული ყურადღებით მიაკჭერდა მათ. რა იქ-
ნება რამოდენიმე მილიონი აპარატი რომ გაამ-
წკრივო მთელ დედამიწაზე, ერთ წუთში მთელ
ქვეყანას სურათი გადაუღო: ქვეყანა საგიჟეთს დაე-
მზგავსება.

ზოგი მიდის. ზოგი პირბის. ზოგი კედება. ზოგი
ფეხით. ზოგი ავტომობილით. ზოგი სტირის... ზოგი
ვიტრინასთან დგას. მან ფიქრი ვერ დაათავა. გულ-
ში გაეცინა ამ ბავშვურ სურვილზე.

მის თვალწინ ჩაიარეს უამრავმა კედლის საათებმა,
ტყავის პორტფელებმა, უნაგირებმა, პორტმანებმა.
ფოტოგრაფი ვიტრინებს მიჰყვამ: სპორტის ტანისა-
მოსები. ბეწვეული. საყელოები. ქუდები. იქვე ბან-
კის ბიურო დარკინული კარებით. საანგარიშო წიგ-

ნები. კინემატოგრაფის რეკლამები საშინელი სი-
ნებით. ყვავილების მაღაზია. მაღალი, წერწეტა მი-
ხაკები ბროლის ვაზებში. თეთრი ჩაის ვარდები,
ნარგისები. გვირილები. ონტოფები. (ისე გამოი-
ყურებოდნენ როგორც ტყვე მზეთუნახავები ამ უაზ-
რობის კალეიდოსკოპში). მახლობლად — აეტომობი-
ლების ქარხნის ვიტრინა: შეკაზმული შერნებივით
იდგენ და იცდიდნენ გაკრიალებული როის როის
აეტომობილები. ბისიკლეტები. დიხელის მოტორე-
ბი. მავთულის მორგვები. სამეურნეო მანქანები.
ელექტრო ტეხნიკური ხელსაწყო. შემდეგ: ხილის
მაღაზია. წიგნები, რომელიღაც გაზეთის რედაქცია.
საავიაციო კონტორა. საჰაერო კარტები. ყვითელი
ხის პროპელერები საცოდავად ისხდნენ შუშის გალიებ-
ში, — მიწაზე დატყვევებული არწივები. ბარკების
კოლექციები, ათასი ფერი, ათასი ენა, მთელი დე-
დამიწიდან თავმოყრილი, მათ მისდევდნენ ფოტო-
გრაფიული სახელოსნოების, მოქანდაკეების და მხა-
ზავეების ატელიეები.

ახალი ვიტრინა: ბურდელის პროექტით აგებული.
არა ჩვეულებრივი განათება. გამოეფინათ ქანდაკე-
ბები. ნილაბები: დანტესი, ბეთხოვენის, მეფისტო-
ლეს, ქრისტესი. ორ მეტრიან წითელ კოლონაზე
ნაპოლეონის ბიუსტი. იქვე ამორ და პსიხე ვარდის-
ფერ მარმარილოში. დისკოსის მტყორცნელები. ბა-
რელიეფი: ნადირობა. დიანა თეთრი შეძებრებით.

პატარა ამურეტები. სპეტაკი ფრთების ფარფარ
მარმარილოში გაყინული. შუაგულში რიპარდ ვაგნერის
დეგლის პროექტი. ლენინსფერ მარმარილო
პიედესტალზე ვაგნერი იდგა ძოწის ტოვაში.
მკერდზე მოხრდილი ჯვარი ეკიდა. ხელში არწივი
ეჭირა. პიედესტალის მარჯვნივ: გოლგოთა. სამი
ჯვართ. მარჯვენა მკლავით ეკიდა ნახარვეელი
ჯვარზე. მის ფეხქვეშ ორი დაჩოქილი ქალი. მარც-
ხნით ზღვის ზედაპირი. სადაფის ლინქილაზე შემ-
დგარი აფროდიტე მისცურავდა ზღვაში ჩაშვებულ
მზისაკენ. ნაპირზე შიშველი მამაკაცი იდგა. ხელი
პირთან მიეტანა, ეძახოდა ტალღებისაგან მოტა-
ცებულ ქალმერთს.

ფოტოგრაფს მოსწყურდა. მან მარცხნით გადაუხვია.
რომელიღაც დიდი რესტორანის საბრუნავ კარში
შეჰყვა ბრბოს.

უშველებელი რესტორანის დარბაზში ათასზე მეტი
ქალი და კაცი ცეკვავდა ფოქსტროტს. ცეკვის ფუ-
რიას მოხუცებიც გაეტაცნა. შავ ფრიაკიანი ლაქიები
ელვის სიმარდით დატრიალებდნენ. კუდმაკრატელა
კოდეცეში გამოწყობილი კაპელმაისტერი ოფელში
იწურებოდა, შეშლილივით აქნევდა დირიჟორის
ჯოხს.

ფოტოგრაფმა ვერსად ადგილი ვერ იშოვა, ისევ
ქუჩას მიაშურა.

მოზეიმე ხალხის ტალღა ბარებისა და რესტო-

რანების კარებს აწყდებოდა. ფოტოგრაფმა რა-
მოდენიმე რესტორანში შეუხვია, ვერსად აღვლილი
ვერ იშოვა. ისევ ქუჩას მიჰყვა.

მოედნის საათმა პირველი აჩვენა. მან ფეხს აუჩქა-
რა. ქუჩაში საშინელი ქედვა იყო... ომნიბუსები მში-
ერი მგლებივით დაძუნძულებდნენ მოედანზე. აურა-
ცხელი ავტომობილები მოექანებოდნენ ფშტვენით
და ღმუილით. ალაგ-ალაგ გზა შეიკვროდა. ქუჩა გაი-
ქექებოდა. მაღალ სვეტზე ელექტრონის წითელი სიგ-
ნა ი გაანათებდა. შავ პელერინიანი პოლიციელები
ქერუბიმივით გაშლიდნენ კალთებს და წინ გადაუ-
დგებოდნენ ავტომობილებს. აბორგებული, აზვავებუ-
ლი ქუჩის ლანქერი შეტბორდებოდა. ფოტოგრაფი
შესდგებოდა, ეშინოდა ოთხბორობლიან მხეცს არ
შეეწირა მისი საცოდავი სული.

ალაგ-ალაგ იგი გარბოდა, ძლივს იკაფავდა გზას.
პოლიციელები კი ისევე დადიოდნენ ავტომობილებ-
ში, როგორც იოანე ზედაზნელი მხეცთა შორის.

ფოტოგრაფი ნახევრად ბნელსა და ვიწრო ქუჩაში
მოხვდა. მან გარემო ვერ იცნო. როგორც სჩანს
მხარი ამექცა—გაიფიქრა. დაიქანცა. მუხლები ეკე-
ცებოდა. თავბრუ ესბოდა. საიდგანლაც ნაფტალი-
ნის სუნი მოდიოდა. ვიტრინებს თვალიერება დაუ-
წყო, არსად აფთიაქი არ სჩანდა. ქუჩიდან სკვერში
მოხვდა... სკვერის მოედანზე უშველებელი თუჯის
ცხენოსანი. პარკის სკამებზე ვილაცები შენიშნა.

ქალები მამაკაცების მუხლებზე ისხდნენ ხმის ამოღ-
ლებლად. შუაგულ პარკში გაზის ფანრის ქვეშ
წითელი მარმარილოს ამური იდგა მშვილდმოღე-
რალი. გასწვრივ შადრეიანი სჩქედდა. უშველებელ
თუჯის სირენებს აუზიდან თავი ამოეყოთ და სულ-
განაბული ყურს უგდებდნენ პარკში ჩასაფრული
სიყვარულის ღმერთის ენა არეულ ჩურჩულს.

შუაგულში პოსეიდონი ამართულიყო—ზღვის მეამ-
ბოხე, გარშემო ტრიტონებისა და ზღვის ფერიე-
ბის კარნავეალი. ფოტოგრაფმა დალია წყალი. ისევ
გზას გაუდგა. სკვერის ბოლომდი ჩამწკრივებულ
კლოზეტების ბუტკეებზე ყვითელი პლაკატები: „სი-
ფილისს გაუფრთხილდით! იხმარეთ სარანკოლი“
კარბოლის სიმკავეის სუნი ეცა. მოედანს გასცილდა.
გზა მალლობზე მიდიოდა. სუნთქვა დაუმძიმდა. ზე-
ვიდან ქვევით აეტოს თვალების მირიადები მოლა-
პლაპებდნენ, როგორც ოქროს კენჭებიანი მდინარე
სინათლის მკერდიდან გადმომსქდარი. ფოტოგრაფ-
მა გზა აუქცია თემშარას.

ისევ მოედანს წააწყდა. ახლა მის თვალწინ უშვე-
ლებელი მაჯლაჯუნა აიტუნა. შაეი, დახლართული,
დაკვანძული, მიკიბულმოკიბული ხაზები. სამკუთხე-
დად. ჯვარედინად. პირამიდალურად. სულ ზევით,
სულ ზევით მისწრაფოდნენ გამურული ბირკულები
და ჯაჭვები. უშნო, უჯიათი, მაგრამ მაინც სიმე-
ტრიული.

ანმახი, მრისხანე, ზეცად ატყორცნილი, უემჩრი მიწის მუქარა, მაგრამ მაინც დიდებული, გრანდიოზული.

როგორც მიწის ნაპრალიდან ამოვარდნილი სატანა, ზეცად აღანძულიყო ელექტროს გირლიანდების გვირგვინით შუბლ-შემკობილი რკინის გიგანტი და შავი ფოლადის კლანჭებით ჩაბლაუჭებოდა მიწის გულმკერდს. ათასჯერ მაინც გაეარა ამ კოშკის გვერდით ფოტოგრაფს, მაგრამ ასეთი შთაბეჭდილება ჯერ არ მოეხდინა მასზე ამ გასაოცარ ბაბილონის გოდოლს.

ჩვენს სულში ნელ-ნელა, წლიდან წლობამდის გროვდება, მწიფდება ამა თუ იმ საგნის შთაბეჭდილება, ვიდრე ერთ წუთში თვალი წააწყდება მას და გაოცდება.

და ანტეჰრიტეს ქმნილების ჩრდილში მან პირველად იგრძნო, რომ ის საცოდავი, გზაარეული ფოტოგრაფი იყო და სხვა არაფერი.

დაიღალა. მიიხედ-მოიხედა. მიწის ქვეშა მატარებლის მწვანე აბრას მოჰკრა თვალი. „ნორდ ზიუდ“. ტუნელში ძლიერ მძიმე ჰაერი იდგა. ფოტოგრაფი ავტომატიურ აპარატთან მივიდა. 20 სანტიმიანი ჩააგდო. შოკოლადით პირი გაისველა. მატარებელი დორბლმორეული ვეშაპივით მოვარდა. ათასები ვადმონათხია თავის გაუმაძლარი ხახიდან. ისევ შესულია ხალხის ნიაღვარი. იწივლა. გაექანა. ელექ-

ტრონი ჩაჰქრა. ფოტოგრაფი რბილ ტყავის საჯარო-
ძელზე გადაესვენა. გაისმა ფოლადის წყრიალი,
ჩხრიალი.

უცებ დაკვესა. რაღაცამ იგრიალა. გაზაფხულის
შენი ვაფარდა ასწლოვან მუხნარში. საღლაც გაისმა
თქარა-თქური, ცივი ლაწანი, თითქოს კავალერიის
ესკადრონი იერიშზე გადავიდაო. ფოტოგრაფმა თვა-
ლი დახუჭა. მას უკვე წელგამართულად ჯდომა
ალარ შეეძლო და სხეული მიეცა უნებლიეთ ამ თავ-
აწყვეტილ სრბოლას.

ვაგონში ისევ აენტო სინათლე. მის გვერდით რა-
მოდენიმე კაცი შეამჩნია, ვიღაც პორტფელიანი,
ლიპიანი კაცი, ორიოდე პოტელის ბოი, მთვრალი
სტუდენტები, ორი ჩინელი და ერთი ევალიანი ქა-
ლი ვაგონის კუთხეში.

ფოტოგრაფმა თვალი შეასწრო როცა ქალმა მისკენ
გამოიხედა, თავი დაჰხარა. საკვოიაეიდან პატარა,
ქრელ-კანიანი წიგნი ამოიღო და კითხვა დაუწყო.
ფოტოგრაფი უყურებდა... მისი გრძელი, მოქნილი
ტანი ნებიერად ჩაფლულიყო წითელი შავრენის
სავარძელში.

ფოტოგრაფმა თვალი აარიდა მის სახეს, რომ ამპარ-
ტაენი ქალისათვის თავისი სულწასულობა არ ეჩვენ-
ებია. იგი უყურებდა ევალიანი ქალის სწორსა
და შნოიან ფეხებს, რომელნიც თეთრად გამოკრთო-
დენ გამსჭვირვალე, ხორციისფერ აბრეშუმის წინდე-

ბიდან. მატარებელი ისევ გამოვიდა ტუნელიდან. ლიანდაგის გასწვრივ აღიმართა ურიცხვი პლაკატები, ელექტრონით გაჩირალდებული უზარმაზარი კოშკები, გაბრწყინებული ვიტრინები.

მატარებელი გაჰქანდა ვაკეზე, აიტუზენ მრავალსართულიანი სახლების კონტურები, შორეული სინათლეების ელვათა კრთომა ხანძარივით კაშკაშებდა... სადგური. ვაგონში ელვის სისწრაფით შემოიქრა ხალხის ტალღა. უადგილოები ფეხზე იდგენ და ქერზე დაკიდებულ ღვედებს ებლაუჭებოდნენ. მახლობელ სადგურზე ისევ დაიცალა ვაგონი. ახლა ორიოდე კაცი ყვინთავდა ფოტოგრაფის გვერდით. უცნობმა კისერი მოიღრიჯა, ფანჯარაში გადაიხედა. ფოტოგრაფმა თვალი შეასწრო მის ფართესა და ლურჯ თვალებს, მის ხანგრძლივსა და ნალვლიან შემოხედვას.

უცნობმა ისევ თავისი კრელკანიანი წიგნი დაიდო მუხლზე და კითხვა განაგრძო. მატარებელი გაჰქანდა სახლების სახურავებზე, გაისმა ისევ მოულოდნელი მების გრიალი ასწლოვან მუხნარში. ხმაურობა მისწყდა ელვის სისწრაფით. რამოდენჯერმე გაისმა ფოლადის წკრიალი. ტკრციალი. რაზოაზი. და აჰყვა ბორბლების რიტმიულ როკეასა და ხმაურს დაქანცული მგზაურის ნალვლიანი ფიქრი.

ფოტოგრაფმა ხელთათმანით გასწმინდა გაორთქლილი მინა. მის თვალ წინ გადაიშალა მდინარის ნაპი-

რი. უზარმაზარი ელევატორები დამხობილიყვნენ ნაპირზე, ზღაპრულ ყანჩებივით წაეგრძელებიათ შავი კისერი კუპრივით გაშავებულ მდინარისაკენ, სადაც მწვანე და ოქროსფერი სხივის ზოლები კისკასებდნენ გიშრის ფონზე. ფოტოგრაფი საშინელმა შინაგანმა წრიალმა აიტანა. ადგა. კედლის კარტას თვალი გადააელო: კიდევ ხუთი სადგური...

მატარებელი კიდევ გასცილდა ერთ სადგურს. ფოტოგრაფმა საათს დაჰხედა. ახლა ორივე მარტონი იყვნენ. ვიდრე მატარებელი დაიძროდა აუტანელი სიჩუმე ჩამოვარდა. ქალმა წიგნი საკვოიაეში შეინახა. იგი უკვე გრძნობდა, მას ყურადღებას აქცევდნენ. თვითკმაყოფილ, ლურჯ თვლებში ფოტოგრაფმა ამოიკითხა ნებიერი შინაგანი ხედვა.

— რაზე ფიქრობს ნეტავ ეგ პირმშენიერი? ვინ იცის, ვნებიან ხვეენასა და აღერსზე, რომელიც მოელის ეგებ ერთი სადგურის შემდეგ.

ფოტოგრაფმა ჯიბიდან გაზეთი ამოიღო, თვალწინ აიფარა. (თანაც განავრძობდა ცქერას). მამაკაცის მრუშმა თვლებმა გაატიტულეს ქალი; ფოტოგრაფმა ელვის სისწრაფით წარმოიდგინა მისი ტანის ყოველი დეტალი... ერთ წამში ფოტოგრაფს 'შეეშინდა ვაგონში ჩამოვარდნილ სიჩუმის, ვაი თუ მყუდროებას გაეთქვა მისი გულის ნადები. ადგა. მთელი ვაგონი გაიარა. კედელზე გაკრულ ფეხსაცმელების, კრემების, ოდეკოლონების განცხადებებს დაუწყო

თვალიერება. ისევ ფანჯარასთან მივიდა. ხელთათმანით გასწმინდა.

გარედ გაიხედა... ერთ წამში მეორე მატარებელმა ჩაირბინა. გაბრწყინებულმა ფანჯრების კაშკაშმა მისი სული მშვენიერზე ფიქრისგან გამოათხიზლა. ფოტოგრაფი ისევ ჩაეფლო შავრენის რბილს სავარძელში. მატარებელი ახალ სადგურთან შეჩერდა. ბაქანზე აუარებელი ხალხი იცდიდა. რამოდენიმე კაცი დაწინაურდა და ვაგონში შემოიხედეს. ერთმა მათგანმა ქალს თვალი მოაელო. გაიღიმა და რალაც უთხრა ამხანაგებს. დანარჩენები ცინიკურად იცინოდნენ. რალაცას ლაპარაკობდნენ. ქალი ადგა. ვაგონის თაროდან პატარა ხელჩემოდანი ჩამოიღო. ფოტოგრაფი. გაურკვეველმა წრიალმა აიტანა: ვაი თუ ადგეს. ვაგონის კარი გააღოს და შეერიოს ამ ბრბოს, მისთვის სამუდამოდ დაიკარგოს. როგორი უმწეობა? იგი ვაგონში უნდა დარჩენილიყო და შორიდინ ემზირა თუ როგორ გაეყრებოდა მას უცხო მშვენება.

შემდეგ სადგურზე აუარებელი ხალხი შემოვიდა ვაგონში. ტევა აღარსად იყო. კიდევ ერთი სადგური. ფოტოგრაფი ცდილობდა თვალი მოეკრა შორიდან მაინც. შორგვივით შრგვალი დედაკაცები, სქელ კისრიანი, ლიპიანი მამაკაცები ჯებირებივით გადაეღობენ მის ხედვას. ვაგონიდან გამოსვლისას ოდნავ შეასწრო თვალი ქალის მინანქარის პროფილს. გულდაწყვეტილმა ვაგონის კარი გაიხურა. ვრიალით,

რაზრაზით გაექანა მატარებელი. ტუნელის ბნელ ხახაში შევიდა... უკანასკნელად თვალი მოავლო ბოლო ვაგონის შავ კონტურებს. ორი წითელი ვაგონი ტრონის წერტილი გავრძელდა. დაწერილდა. ბოლოს ერთმა იელვა და ბნელში ჩაინთქა, (ტყის დედოფლის ზღვაში გადასროლილი ბეჭედი).

— ჩემო საყვარელო აღრაუნა. წაიჩურჩულა ფოტოგრაფმა და უკმეხად ხელში მიაჩეჩა მეტროპოლიტენის ბილეთი მის თვალწინ ატუხულ ყვითელ ფოლაკებიან დარაჯს. ობნიმუსში გადაჯდა. მას არ უნდოდა რამე ენახა, ან გაეგონა. მისი სული კიდემდის სავსე იყო სახეებით, ფერებით, ხმაურობით. და შინ მისვლამდის გრძნობდა განუსაზღვრელ ხმაურობას, ჟრიამულს, წკრიალს და განუსაზღვრელი სინათლისა და ჩრდილის თამაშს. ძლივს მიაღწია თავის მეშვიდე სართულს. ელექტრონი ჩააქრო. სამარესავეით ცივ ლოგინში ჩაწვა. «ქვეყანა შემძულდა,» ამბობდა იგი ხმამაღალი ფიქრით.

⚡.

ნაპირზე მომდგარ გემების მიღები ბოლავდენ. მოზვრებივით ღმუოდენ შავი, გამურული ბუქსირები. ურიცხვი აფრები. ანძების ტყე ქანაობდა და ტორტმანობდა. ფოტოგრაფმა გემის ბილეთს დაჰხედა. «სწორედ ეგ არის», და თვალი შეავლო სამშილიან გემს. ამ გემზე აუარებულ შავთულებს, ელექტრო-

ტენაკურ მოწყობილებებს, კაბელებს, ტურბინებს
ალაგებდნენ. კალკუტა. კოსპოლი. მოსული. ქაირო. ანა-
ტოლია. ცეზარია ეწერა უთუებზე, პაკეტებზე.
დასავლეთიდან აღმოსავლეთში მიმავალი სინათლე.
გაიფიქრა ფოტოგრაფმა.

— გემი „პერსეპოლის“ რომელია? კითხა ვიღაც სა-
თვალეზიანმა ფოტოგრაფს.

— ეს გახლავთ, წინა, — უპასუხა მან და მაშინაღუ-
რად თვითონაც გაჰყვა უცნობს.

ფოტოგრაფი სამშობლოში ბრუნდებოდა.

ადამიანს თავისი ჩვეულებები ზღვაზედაც თან დაჰ-
ყვება. დღისით კაიუტაში ეძინა. ღამე საკომანდო
ხიდზე იდგა. ზღვას უთვალთვალეებდა. გემი მიჰქონ-
და ზღვას, (როგორც შავალ შენწერილი გიგანტის
კუბო).

ბნელა შემოდგომის ღამეები იყო. მეთოლიები თმა-
გაწეწილი მოხარეებივით მოსდევდნენ გემს.

— How are you Captain?

— Thank God. წავიდეთ შერი ბრენდი დავლიოთ.
წაილულულა ზღვის დათვივით ჩარგვალეებულმა კა-
პიტანმა, ხელი მხარზე დაჰკრა ფოტოგრაფს.

— Your health Captain. ფოტოგრაფმა გამოსცალა.

— ეგებ ვისკი გერჩიოთ, თუ... დათრობის გეშინიათ?

— მე ლოთების ქვეყნიდან გახლავართ. პირველი არ-
გონავტების კაპიტანი ჩემს სამშობლოში დაითრო.
მორიგი ტოსტი:

— ღმერთმა გაუმარჯოს იმ ქვეყანას, სადაც ვახუშტი სტირიან მზეზე.

— როგორც თვალ ეუფუნა პატარძლები. დაუმატა კაპიტანმა.

— სადაც განუწყვეტლად იღვრება ვაეისა და ვაზის წითელი სისხლი. მხოლოდ მე გავეძეცი კაპიტანო ჩემს პატარა ქვეყანას.

— მშიშარა ყოფილხართ.

— დიახ კურღელივით. მალე აბესინიაში მივდივარ ნიანგებზე სანადიროდ. იქ მიცდის აღრაუნა, ჩემი გულის დედოფალი.

კაპიტანმა ფართე, დასისხლიანებული თვალები შეაშტერა ფოტოგრაფს, სასმისში ვისკი ჩაუმატა. ყალიონი გააჩალა.

იმ ღამეს ზღვა გაგიჟდა, (რადგან მთვარეს ისე მოპხვია ხელი უნიათო ღრუბელმა, როგორც კუზიანმა — თავის მზეთუნახავ ცოლს.) კაიუტაში საღებავის სუნი დადგა. სადღაც კარები გაიღო. მეორე კაიუტაში რაღაც ტყრციალი მოისმა. ტალღამ ფრთა შემოპკრა კაიუტის ფანჯარას.

— ფოტოგრაფო, ღმერთმა გაუმარჯოს იმ ხალხს, რომელიც ეგეის ზღვაზე დაიღუპა.

ფოტოგრაფი შეკრთა. (თავისი დაღუპული ხალხი მოაგონდა). ხმის ამოუღებლად გამოსცალა თავისი სასმისი.

ჯერი ფოტოგრაფზე მიდგა. კაიუტის კარი გაიღო.

დაბალი ტანის მატროსი შემოვარდა. კლიშინით წაიბუტბუტა: „კეპტენ“... კაპიტანი და ფოტოგრაფი ბაქანზე ავირდენ. აღარმის ხმაურზე ეკიპაჟი და მგზავრები გარედ გამოსულიყვენ. გემის ექიმი, პასტორი, ოქსფორდელი მის, ოქროს ჯაჭვიანი ფაბრიკანტი, ლორნეტისანი მისის, ანგორელი ვაქრები, მეტროტელი, მენახშირე ზანგები, მატროსები.

შავი ფრინველი რადიო-ტელეგრაფის მავთულზე წამომჯდარიყო და ისტერიულად ჰყივოდა. (მისი თაღბი ფრთები სამგლოვიარო აღამივით ფრიალებდა ქარში). რადიო უსასოო წივილით ამცნობდა განუზომელ წყალთა უდაბნოს მოახლოვებულ უბედურებას. ფოტოგრაფი ბარბაციით მივარდა კაპიტანს. განზე გაიხმო. რალაც წასჩურჩულა.

— ყველა უნდა მოჰკედეს, ვისაც სიკვდილის ეშინია. წაილაპარაკა კაპიტანმა და ბოტფორის ყელზე დაბერტყა თავისი წითელი ხის ყალიონი. შორეულ ნაპირზე ციციანათელებივით ენთებოდენ და ჰქრებოდენ პელოპონესის კანდელები. ყველას მოკიაფე კანდელების იმედი ჰქონდა. პირველი ოფიცერი მივარდა კაპიტანს (ბრძანების მისაღებად.) მატროსებმა პროფეტორი გამოიტანეს. უშველებელი სხივის შლეიფი ავირდა ცაში. შავი ფრინველი აღარსად იყო. ხალხი დაწყნარდა. ფოტოგრაფი პირველ ოფიცერს გაჰყვა. კომპასი ნახეს. გემის მიმართულება იყო. S. O. შავი ფრინველი ჩრდილო აღმოსავლით

წასულიყო (ერთ მატროსს ენახა.) ფოტოგრაფმა
-იუტაში ჩაიკეტა თავი. ქარტა გადმოიღო, დიდხანს
-ათვალიერებდა.

ფოტოგრაფს ჩაეძინა. თავისი პატარა ქვეყანა დაე-
-სიზმრა. მთელი ხალხი დამთვლალიყო. მცხოვრებნი
-გარედ გამოცვნილიყვენ. ორღობებში ლოყა დაბ-
-რაწული დიაცები იდგნენ. ხელში ეჭირათ ციებისა-
-გან გაყვითლებული ბავშვები. დედაკაცები ურცხვად
-იცინოდნენ. ხმა მალლა ქაქანებდნენ. ბავშვები ტი-
-როდნენ. მამაკაცებს შავი ღროშები აეღოთ, ქარხ-
-ნებში წასულიყვენ სამუშაოს საძებნად. ქალებს სიძ-
-ვის ისტერია დამართნოდათ. გძელ ყავარჯნიანი
-მოხუცები მწყესავედნ ატეხილ რძლებს. ილანძღე-
-ბოდნენ. ბრაზობდნენ.

დილით ადრე კაპიტანი შემოვიდა ფოტოგრაფის
-ოთახში. რადიო ტელეგრაფმა გადასცა. საადმირალო
-იუწყებოდა: „წუხელ შეალამის 12-ზე და ათ წუთ-
-ზე ოკეანის გემზე—„მაერიტანია“, ბისკაიის წყლფე-
-ბში, შავი ფრინველი შემოჯდა. გემი ხუთ წუთში
-ზღვის ფსკერისკენ წაეიდა. გაფრთხილდით. იხმა-
-რეთ პროექტორები!“

ორივემ პირჯვარი გადაიწერა. ყველაფერი შემთ-
-ხვევის საქმეა, სთქვა ფოტოგრაფმა. თვითონაც ისარ-
-გებლა შემთხვევით, კაპიტანს სურათი გადაუღო.
-მე არ მეშინია სიკვდილის, ჩაილაპარაკა კაპიტანმა.
-კაიუტის კარი გაიგდო.

იმავე ლამეს გემის სასაღილო სალონში ბილი გამარტა. დამები დიდ ტუალეტებში გამოვიდნენ. პასტორმა გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა. თრაქტორმა დიდხანს ილაპარაკა სინათლის მნიშვნელობის შესახებ. სიტყვა ძლიერ გაუგრძელდა. ფოტოგრაფმა იდროვა. ლორნეტიან დამას მიუჯდა.—რა სთქვით, ვერ გავიგე, უთხრა ლორნეტიანმა და ფოტოგრაფისკენ მიიწია. ფოტოგრაფმა ველარ მოითმინა გულმკერდ გაშიშვლებულ ქალის სიახლოვე და კურზე აკოცა მისისს. როცა პასტორი პროექტორს შეეხო, ფოტოგრაფმა ყურები სცქვიტა. ეს საკითხი მასაც ძლიერ აინტერესებდა. სადღეგრძელოები დაიწყო. ისმობდა ბაკალების წკრიალი. ვილაც შუჭმანს უკრავდა როიალზე. ფოტოგრაფმა სივარის ბოლში გააარჩია ექიმის მოტელეპილი თავი; იგი ფოლადის მუხარადივით ლაპლაპებდა ელექტრონის შუქზე.—როგორც ჰხედავთ პასტორი სცდება, სინათლე ყოველთვის როდია საჭირო. წასჩურჩულა ფოტოგრაფმა ლორნეტიან დამას. ქალმა ცბიერად გაიღიმა. ფოტოგრაფი ისევ აენტო. მადამის დეკოლტეში ჩაიხედა.

—თქვენ დიდი უზრდელი ვინმე ბრძანდებით.

—დიახ, მე მეწისქვილის შვილი ვახლავართ. მამაჩემმა ხარის ტყავზე ისწავლა წერა-კითხვა. მე მალე აბესინიას მივდივარ, ზანგის ქალი აღრაუნა უნდა შევირთო.

ლორნეტიანმა სიტყვა ჩამოაგდო თავის ქმარზე, იგი კალკუტაში ელექტრონის სადგურის დირექტორი ყოფილა. — ჩემი ქმარი მოწადინებულია მთელი ინდოეთის მდინარეების ელექტროფიკაცია მოაწყოს. საგარეო უწყებამ დიდძალი ფული გადასდო. მაღე მთელი აღმოსავლეთი უნდა განათდეს. — ეს დიდი საქმეა მისის, ფრიად დიდი საქმე, ამბობდა ფოტოგრაფი.

— თქვენ რა პარფემს ხმარობთ. ვეზუვის? თუ „კლოშ დ'ამურს? ქალმა გაიღიმა. ფოქსტროტი დაიწყო. აღტყინებული ცეკვავდენ: ოქსფორდელი მის და ოქროს ძეწყვიანი ფაბრიკანტი, პასტორი და ლორნეტიანი მისის, ფოტოგრაფი და კაპიტანი.

მე ზრდოტელი სალონის კარებთან ატუზულიყო. მას ფრაკი ეცვა, თეთრი ხელთათმანები, ფეხზე ყვითელი ტყავის ბოტფორები. დამა არა ჰყავდა.

მხოლოდ გემზე იგრძნობს ადამიანი თუ რას ნიშნავს ქალი. ქალი მიწაზე სჭარბობს და წყალზე მუდამ ნაკლებია. ასეთი რამეა ქალი. ფიქრობდა ნაღვლიანი მეტრდოტელი. ბოლოს ველარ მოითმინა. იქვე მდგარ მენახშირე ზანგს ხელი დაავლო და ფოქსტროტის ორგიას შეუერთდა. ანგორელ ვაჭრებს კაიუტები ჩაეკეტათ და ლოცულობდენ.

ნადიმმა ნაშუალამევაამდის ვასტანა. ნადიმის ბოლოს ფოტოგრაფმა გრძელი სიტყვა წარმოსთქვა თავის აბესინიელ საყვარლის, აღრაუნას, ტოსტზე.

მისი სადღეგრძელო ყველამ სიამოვნებით დალია.
როცა ლორნეტის მიხედვით მიხედვით დადგა, მან ფოტო-
გრაფს მიუშვირა ჭიქა და სახეში შეასხა შერი ბრენ-
დი. ასე დასრულდა ფოტოგრაფის რომანი გემზე.

3.

ფოტოგრაფმა თავისი სოფელი ძლივსა იცნო. ეკ-
ლესიის მოედანზე აუარებელი მზიამზია და ბაია
ამოსულიყო. ღელეზე კოპიტის ბიდი აეშენებიათ.
სკოლის შენობა გადაეკეთებიათ. აქა იქ აგურის სახ-
ლები. სკოლის გვერდით ცაცხვი მებს ჩამოეტება.
სოფლის სამმართველოზე წითელი დროშა ფრიალებ-
და. ძველებურად: ღობეებს ჩაყოლებულ თხრილებში
მწვანე ლეყებიანი ტბორეები. სარებზე გამხმარი
ცხენის თავები. სახლების შესავეალ კარებზე ძველი
ნალები. ფოტოგრაფს მოაგონდა მამის სიტყვები:
ძველი ნალი ძველ გზაზე სიარულს ნიშნავს.

ფოტოგრაფს საათი გაუჩერდა. აკაციებიდან ყვაე-
ლების ნამქერი იფრქვეოდა. ფოტოგრაფი ქუდმოხ-
დილი მიდიოდა თემშარაზე. გლეხები გაკვირვებუ-
ლი აცქერდებოდნენ. ზოგიერთი დაბალ სალამს აძ-
ლევდა. მნათე მათეია მიუახლოვდა. მან კოცნა ვერ
გაუბედა ნასწავლ კაცს. ფოტოგრაფმა თეთრ წვე-
რებზე აკოცა მათეიას. მღვდლის სახლიდან გრამო-
ფონის ხმა ისმოდა.

— მღვდელი როგორ მოვიკითხო?

— მღვდელი გარდაიცვალა, ჯაერისვან გული გაუს-
ქდა... შარშან... ველარ აიტანა. შენი ქირიმე.

— ეს გრამოფონი რატომ უკრავს? დღეს რა უკრავა?

— ზომ იცი შენი ქირიმე, ქვეყანა გაირყვნა. მღვდლის
ქალიშვილი ფეხმძიმედაა. მუცელი უნდა მოიწყვი-
ტოს. არ უნდათ მეზობლებს გააგებინონ. მიტომაც
უკრავენ იმ სატიალეს. წასჩურჩულა ფოტოგრაფს მა-
თეიამ. — ეს აკაციები როდის დაურგავთ? — შენს შემ-
დეგ შენი ქირიმე...

ლამდებოდა. ჩრდილები გრძელდებოდნენ. ოსეოფა
ჩამოეარდა. მთელი ღამე მოუსვენრად ეძინა ფო-
ტოგრაფს. ბაყაყების ყიყინი ისმოდა ყოველი მხრი-
დან. ფოტოგრაფის ქოხის გვერდით, რომელიღაც
ღამის ფრინველი მღეროდა. ფოტოგრაფი იწვია. გამ-
ქვარტლულ ქერს აჩერდებოდა.

გარიერაზე სოფელს თავს დაესხა ნისლი. ფოტოგ-
რაფი ადგა. სოფელში გაურკვეველი ქრიაშული ის-
მოდა. შუკებში საქონელი იწვია. საღლაც ძაღლები
ყეფავდნენ. ფოტოგრაფი ტყისაკენ წავიდა. თემაშა-
რაზე ახალი, ურმის ნაკვალევი შენიშნა. (მას ძლიერ
უყვარდა ისეთ დროს სეირნობა, როცა ყველას ეძი-
ნა). გვიმრით დაფარული სერი გადაიარა. მაღალი
თხემლნარი გარინდებული იდგა. ქაობებიდან სქელი
ობშივარი აღიოდა. იწამლებოდა ქაერი. ბავშვებს
ციება გასწყვეტს. ბავშვები დიდი და ღია თვალე-
ბით, ბალახით დაფენილ სასაფლაოებისაკენ წავლენ,

(როგორც თეთრი, თეთრი იალქნები ეგვის ზღვის
ლივლივს აყოლილი). ასე ფიქრობდა ფოტოგრაფი
და ჯობით სჩაჩქნიდა თხუნელასაგან აბურძვენილ
შიწას. მას გული აუჩქროლდა, რამდენი ბავში უნ-
და ემსხვერპლა ციებას. ამ წამში ნაღვლობდა, რომ
იგი ფოტოგრაფი იყო და არა ექიმი... ფოტოგრა-
ფი მოულოდნელმა ხმაურობამ გამოარკვია ფიქრე-
ბისაგან. თხემლის ხეზე შავი ფრინველი წამომჯდა-
რიყო. გაძარცული. შერცხეენილი. თავჩალუნული
(როგორც მონასტრიდგან გაქცეული ბერი). ფრინ-
ველმა მოჰკურცხლა.

დამიბრუნე ჩემი საყვარელი! ყვიროდა ფოტოგრაფი.
დაგვიბრუნე ჩვენი ქმრები. მისძახოდენ სოფლის დე-
დაკაცები, რომელნიც სიძვის ისტერიას წამოეგდო
გათენებისას. ფრინველმა ცისკიდურს მიაშურა.

ცისკიდურზე წითელი მთვარე წამოწოლილიყო.
მშობიარე დიაცივიტ აბრიალებდა კახა თვალებს.
მთვარემ თეთრი, უცოდველი ღრუბელი შესრუტა.
წურბელივით გაიბერა და მუქლურჯი მთის გადაღ-
მა გადაგორდა.

მარმალლო ფირუზში გაიღესა, შარლახი შეერია
მინანქარს. გატყდა უშველებელი სარკე მოხუციებულ
მზეთუნახავისა და გაისერა ზეცის ეკრანი ქარვის
სევადით დაჩითული და დასირმული.

ფოტოგრაფი კიდევ დიდხანს დარჩა სოფელში. (თუმ-
ცა მას სოფელი არ უყვარდა).

... ერთხელ, ფოტოგრაფის სახლში ნაციები ბავშვებზე მოვარდნენ. ყბები უკანკალებდათ. ვერც ერთმა ვერ გაბედა მისთვის ეამბნა თუ რა მოხდა „სთფელში“. ფოტოგრაფი აღვა. სარკმელი გამოიღო. სოფლის თემშარაზე ფარდაგებით გადახურული ურმები მიტრიალებდნენ.—სად მიდიან ეს ურმები? ჰკითხა ფოტოგრაფმა ნაციებ ბავშვებს.

— საყდარში.

— რომელ საყდარში?

— წმინდა გიორგის. უპასუხა ერთმა. მას ქარვასავით გაყვითლებოდა ლოყები. მუცელი ციებისაგან გამობეოვოდა.

— ჩემო ძვირფასო პატარებო, თქვენც წმ. გიორგის საყდარში უნდა წახვიდეთ. უთხრა ფოტოგრაფმა. სოფლის თემშარაზე საშინელი პაპანება იდგა. ურმების მტვერი ძეწნის ფოთლებს ეყრებოდა. ფუტკრები მზიარულად ზუზუნებდნენ აკაციისა და ძეწნის ხეივანში. ფოტოგრაფი და ნაციები ბავშვები ეკლესიისკენ მიიჩქაროდნენ. ფოტოგრაფი ღელეს ხიდთან შეჩერდა. ჩელტის ფაცხა შეაღო. კუტი მართაია ისევ თავის ძველ ფსალმუნს კითხულობდა. მართაიას თვალებზე ცრემლი მოადგა. მან იცნო ფოტოგრაფი...

— ხომ გახსოვს, როცა მე მონაზონი ვიყავი—ფსალმუნს რომ გაკითხებდი. ფოტოგრაფი სიხარულისაგან გაწითლდა. საბნიდან აიღო ქარებისაგან ათასადგილას გადატეხილი, დანაოჭებული ხელი, აკოცა,

ისევ თავის ადგილზე დასდო. მერე მოიხსნა, ს^ს ზელ^ს ლას ნაჩუქარი ოქროს ეეტონი, მუქში ჩაუდგა მართაიას. მართაია დაიბნა. მის დანაოქებულ სახეზე ლიმილმა გაიელვა. ფოტოგრაფმა შენიშნა: მართაიას ტანჯულ თვალებში წმინდანის იერი. ფოტოგრაფისთვის ეს მოულოდნელი იყო. არც მართაია ელოდა ოქროს ეეტონს.—ეს არაფერია, ნაციები ბავშვები წყალს რომ მოგიტანენ, იმათ აჩუქე.

— ყველაფერი ბავშვებს უნდა აჩუქო კაცმა. სთქვა მართაიამ. ცრემლი მოიხოცა.

სოფელში დღეობა იყო. ფოტოგრაფი ნანობდა რომ თავისი ფრაკი არ ეცვა ამ შემთხვევისათვის. ხალხი ირეოდა, მეორე სოფლიდან მოსულიყვნენ გლეხები წითელი დროშებით. უცხო სიმღერებს მღეროდნენ. სოფლის ბიჭები სიმღერას ყურს უგდებდნენ. მქლე, დადალულ ცხენებს ათვალთვლებდნენ. ტყაბუქებიანი გლეხები გაძვალტყავებულ ცხენებს დააჯირითებდნენ მზია-მზიით დაფარულ ეკლესიის მოედანზე. გლეხებს წითელჩოხიანი წინამძღოლობდა. წელზე გრძელი სატევარი ერტყა. ჯიბიდან რევოლვერი უჩანდა.

— ტყაბუქებიანო გლეხებო, მიმართა ფოტოგრაფმა. გაუიცებთ წმ. გიორგის მადლს ნუ დახოკავთ ამ საცადავ ცხენებს, თორემ მათი გამხმარი თავები სარებზე უნდა ჩამოანცოთ.

წითელჩოხიანი გაფიცდა. ჩამოხტა ცხენიდან. ცა-

ხვის შტოს მოსწია, მიაბა. სატეეარ ამოღებულ შე-
ვარდა ეკლესიაში. ხალხი მიესია საყდრის გამოსა-
ვალს. წითელ ჩოხიანმა ვერცხლით შექედდა ხატს,
გამოიტანა.

— გჯერა ხატის ძალა? ჰკითხა წითელჩოხიანმა ფო-
ტოგრაფს.

— დიახაც მჯერა. უპასუხა ფოტოგრაფმა და გაი-
ცინა.

— თვალიც დაგდგომია, ქვეყანა შემოგივლია და ხა-
ტი მაინც გჯერა?

ტყაპუჭებიანი გლეხები თილისმურად იცინოდენ.
წითელჩოხიანმა ცაცხვის ძირში მიაყუდა ხატო. უკან
დაიხია. რევოლვერი ამოიღო. სანიშნო გახიმა. დე-
დაკაცებს ფერი დაეკარგათ. ნაციები ბაეშვე ი ში-
შისაგან კანკალებდნენ. წითელჩოხიანმა ესროლა. ხა-
ტი არ განძრეულა. ხალხი აჩოჩქოლდა. ხატის კენ გა-
ეჭანა. ტყვიამ გულმკერდი გაუვმირა აბჯროსასი რა-
ინდს.

წითელჩოხიანი დოინჯ შემოყრილი მოშორებით იდგა
და იცინოდა. ფოტოგრაფმა ისტერიულად გაიხიარ-
ხარა, ბრბო გაარღვია, მიეარდა წითელჩოხიანს და...
აკოცა.

— შენ შემაყვარე ღმერთი, უთხრა ფოტოგრაფმა.
ტყაპუჭებიანი გლეხები მუხლზე დაეცენ. წითელჩო-
ხიანი და ფოტოგრაფი ერთად იდგნენ და იმე-
ორეს შესტკეროდენ როგორც თანატოლნი ცქცქად

შეფიცულნი. ყველანი სდუმდნენ. ცაცხვის შტოებში ფუტკრების ზუზუნი ისმოდა. მაისი იყო, და ეკლესიის ეზოში ლიმონის ფერი პეპლები დაფარფარებდნენ. ისტერიიანი დედაკაცები განზე იდგნენ.

გაზაფხული კარს მომდგარიყო, როგორც აწვევითი ბულა.

ეკლესიის ეზოში ნაცეები ბავშვების წივილი გაისმა. სუროთი დაბურდულ სამრეკლოზე შავი ფრინველი შემომჯდარიყო.

„შესდექ!“ დაიყვილა ფოტოგრაფმა, სამრეკლოზე აძვრა და წისკვილის ქვა ესროლა მაენეს.

— შენ მე ვერასოდეს მომეწევი. დაიჩხავლა ფრინველმა და ახლა ეკლესიის გუმბათზე წამოსკუპდა. ფოტოგრაფს კიბე მოუტანა მნათე მათეიამ. მან ასვლა დააპირა, მაგრამ ფრინველმა კლანჭი მოსდო ეკლესიის ჯვარს. მწიფე ნაყოფივით მოსწყვიტა იგი და ესროლა ფოტოგრაფს. ჯვარი ფერდებში შეერქო. ფოტოგრაფი ძირს ჩამოვარდა. „დარჩი მიწაზე, ნაცეებ ბავშვებს მოუარე! ვერ გაიგე? ღმერთი რომ მოკვდა?“ გადმოსძახა შავმა ფრინველმა და გაჰქრა. მნათე მათეია, ტყაპუჭებიანი გლეხები, ნაცეები ბავშვები, ხმა გაკმედილი იდგნენ და პირჯვარს იწერდნენ. წითელჩოხიანი განზე იდგა. ფოტოგრაფი ძირს დაეცა და მიწას დაუწყო ჭამა.

ამის შემდეგ მთელი თვე იწვიმა სოფელში. ისლის სახურავებიდან ჩამოსწყვეთა. ღელე ღვართქათით მო-

ვარდა. ნაშუალამივეზე კუტი მართაიას ფაცხა წაღვე-
კა. მნათე მათეიამ მხოლოდ ძველი ფსალმუნნი ნახა
რიყეზე. ბავშვებსა და დედაკაცებს ისე დაეჭრა ციფე-
ბა, როგორც კალიის ჯოგი ოქროვან ყანებს. ფო-
ტოგრაფს შეეშინდა მთელი სოფელი არ გადაეშე-
ნებია ციებას. ამიტომაც გამოაცხადა, რომ იგი მზა-
დაა ყველას გადაუღოს სურათი. ფოტოგრაფის ეზო-
ში ტევა აღარ იყო. ჩითელ ჩოხიანიც მოვიდა. მო-
ვიდა მღვდლას ქალიშვილიც, რომელსაც უკვე მო-
ეწყეცა მუცელი. ხალხი ისეთის მოწიწებით გამწ-
კრივდა ფოტოგრაფიული აპარატის წინაშე, როგორც
ოდესმე ხატის წინ. ყველას კარგად გამოჩენა უნდო-
და, რადგან ფოტოგრაფი ამბობდა:

სურათებს ქალაქში წავიღებო.

ბოლოს გამოჩნდა ბებური მნათე თავისი კოჭლი მარ-
სიათი. მათეიას ძლიერ უნდოდა რომ მარსია ძალ-
ლისათვისაც სურათი გადაეღო, მაგრამ ვერ გაე-
ბედნა. არ იცოდა ეს თუ შეიძლებოდა.

— ამის მეტი რა გამაჩნია შენი ქირიმე, ეინც გენა-
ხავს, ბარე ერთად გენახოს. ბოდიშობდა მნათე. ფო-
ტოგრაფმა გაიცინა. მარსიასაც გადაუღო სურათი...
ყველას სურათის გადაღება ნდომია. ჩაიბუტბუტა ფო-
ტოგრაფმა.

— ჩვენც გვინდა რომ ქალაქში გენახონ. უპასუხეს
ისტორიანმა ქალებმა. — ყველას ჰყვარებია უცვდავე-
ბა. იოხუნჯა ფოტოგრაფმა და რაკი ვერაეინ მიუბ-
ვდა, თკითონვე გაიცინა.

სოფელში მაინც სწვიმდა. ხვემურებში ჩამოკონა. შრ-
წურებში ობის სუნი დადგა. ფოტოგრაფმა ერთიმე-
ქა მიწა აიღო. ცხვირსახოცში გაჰხვია და ქალაქში
გადასახლდა.

ფოტოგრაფს ქალაქშიაც მოსწყინდა. სამუშაო ძლიერ
ცოტა იყო. ქალაქში არავის ეშინოდა ციების. სა-
ლამო ჟამს ფოტოგრაფი ქალაქს გარედ წაეიდა. თა-
ვის საყვარელ სერზე წამოჯდა. მთების გადაღმა პურ-
პურის ფრად ენთებოდა ზეცა. იგი ამჩნევდა ელექ-
ტრონის შუქი მთვარის სხივებს ეჯიბრებოდა. ცას
შერცხვა და გაწითლდა.

ფოტოგრაფის სული ერთბაშად საოცარმა შიშმა
შეიპყრო. სადმე რომ ელექტრონი გადაიწვას, მთე-
ლი ქალაქი ხანძარში გაეხვევა. აფეთქდებიან ნაფ-
თის რეზერვუარები, ქიმიური ლაბორატორიები,
არსენალები და მაშინ ხომ გაიგებს ქვეყანა, რომ ნამე-
ტანი სინათლეც მავნებელია. მთიდან ჩამოვიდა. სერი
გადაიარა. ქალაქს შეეპარა. მცხოვრებლებს ეძინათ.
(რადგან წინა დღით სახალხო დღესასწაული და-
ღრობა ჰქონდათ). ფოტოგრაფმა კარებზე ცარციტ
დახატა ჯვრები. ჩამოივლის ცეცხლის ანგელოსი.
აღამიანები ხანძარს გადაურჩებიან. მეორე დღის
ფოტოგრაფი ისევ ავიდა თავის მაღლობზე. ქალა-
ქის სურათი გადაიღო.

თემშარაზე მქედელი სცხოვრობდა. მან ფოტოგრაფს
თვალი მოჰკრა. სამქედლოდან გამოვიდა. თავი დაბ-

ლა დაუკრა. მის ნატერფალს აკოცა. — შენი წყალობაა, რომ ჩემი სახლი ხანძარს გადაურჩა.

— ჩემი რა საქმეა. იმართლა თავი ფოტოგრაფმა. ფრინველს დაუმადლე, მას დაუხაზავს ჯვარი შენს კარზე. მთელი ქვეყანა შავ ფრინველს უნდა უმადლოდეს, თორემ ელექტროს ხანძარი ქვეყანას გადასწვავდა. მქედელი სახლში შევიდა. კარები გაიხურა. ახლა მქედლის ქალი მზეხარ გამოუდგა ფოტოგრაფს. ქალი კალთებს უკოცნიდა. ფოტოგრაფი მივიდა. საკინძე გაუხსნა ქალწულს. თოვლის ქელასავით თეთრი ძუძუები გამოიღო. კბილი დაადგა. „შენი ძუძუები ტკბილია როგორც ზედაშე. რა თეთრი ძუძუები გქოხია ჩემო აღრაუნა!“ ქალი გაწითლდა. — მე ვერ ვხედავ, აკი ბრმა ვარ.

მეტი სინათლეც მავნებელია. ანუგეშა ფოტოგრაფმა და წითელბატონებისაგან დაბრმავებულ თვალებზე აკოცა ქალწულს.

— სად არის სინათლე?

— სინათლე ქვეყანას ეფინება. უპასუხა ფოტოგრაფმა და მისი გული სიხარულისაგან ატოკდა.

სალამოს, ფოტოგრაფი თავის ატელიეში იყო. ფანჯარასთან იჯდა. თავის სოფელზე ფიქრობდა. ადგა. კარადიდან ცხვირსახოცში შეხვეული მიწა ჩამოიღო. სჭამდა. იძახოდა: მე მიყვარს ნაციები მიწა. შემდეგ სოფლის სურათების თვალთერება დაიწყო. კარი გაიღო. შავი ფრინველი დინჯად შემოვიდა.

ნისკარტით აიღო ნაცეები სოფლის და ელექტრო-
ნიანი ქალაქის სურათები. თავზე გადაახია ფოტოგ-
რაფს. ფოტოგრაფი წამოდგა. ფოტოგრაფიულ კამერა-
რატზე წამომჯდარ ტუმარს დააკერდა.

მიწის გულის ცეცხლი ვიხეივებდა შავი ფრინვე-
ლის თვალეში. ფოტოგრაფი მუხლებზე დაეცა. თა-
ყვანი სცა ჯოჯოხეთის სიძეს.

— ქვეყანა სურათის გადაღებად არა ღირს. დაი-
ყრანტალა სტუმარმა და გაფრინდა.

ფოტოგრაფმა თავი ამარატი გადმოიღო. ჩექმის
ქუსლით დაამტვია.

ამის შემდეგ მას სურათი არ გადაუღია.

ფოტოგრაფი ახლა ჯიგნსა სწერს: „ქვეყანა, რომე-
ლიც სურათის გადაღებად არა ღირს“.

ს ა რ ჩ ე ვ ი :

33.

I	დედავ, მისტიურთ ქალთ	3— 4
II	საათები	5— 6
III	ნაპოლეონი	7— 8
IV	ტელეფონში	9—15
V	პორტელანი	16—27
VI	შეხვედრა მკვდართან	28—32
VII	ზარები გრიგალში	34—45
VIII	ფოტოგრაფი	47—82

ორნამენტი მარსელ გეიარის.
 წარწერები გიორგი ნათიძის.

კოლექცია რენესანსი

გამოცემის:

კონსტანტინე გამსახურდიას

II წიგნს: ელექტროს ქალაქები

(პოემები)

მიზანტროპი. ბერლინი. ლონდონი. Maria Stella.
ანტექრისტე დიდ ქალაქში. ქრისტე პარიზში. მა-
მას. De Profundis. ნოემბრის ქარი. გრაფ ცეპე-
ლინს. ფრიდრიხ ნიცშეს. ვერმარენს. სარკმლის
უვავილები ევროპა, და სხვ.

III ბარსი მარალი

დრამა ? ხუმრათად, პროლოგით და ეპილოგით.

IV ეროსი ბერლინში

(რომანი)

(ქარგა 1918—20 წლების გერმანიის რევოლუციების ეპოქის).

V AURORA

(კრიტიკული ესსაები)

ფრიდრიხ ნიცშე. სტეფან გეორგე. იოჰან ვოლფგანგ ფონ ვოგტე. ალიგიერი დანტე. მეტაფიზიკური ინდივიდუალიზმი. თეატრი. ოსვალდ შპენგლერ. იმპერსიონიზმი თუ ექსპრესიონიზმი. თეატრი და ექსპრესიონიზმი. ახალი ევროპა. კრიტიკა და შემოქმედება. დავით გურამიშვილი, ილია ჭავჭავაძე, ვაჟა ფშაველა, კიტა აბაშიძე ლირიკის ბედი.

VI ევროპა

(თარგმანები ევროპის ლიტერატურიდან).

50

782/562

1/10.234

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

↑

საქართველოს ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკა

K 10.234/1

ს. ს. ბ. შ. ს. შალ. ვან. 29-5 სტაქ

ნებადართ. შთავლიტ. № 1498.
ცინკოგრაფია სოფლომონიანისა.

შასი სამი აგაზი

გამომცემელი ლ. კეკელიძე.
შეტრამბავე ივ. თათარაშვილი.
ასოთ-ამწყ. ლ. გორგიაშვილისა.
ბეჭდვა დასრულ. 1924 წ. 13/VI.
ტირაჟი 1500.

საქართველოს